

Zastupljenost iskustvenog učenja djece rane i predškolske dobi u zajednici

---

Šešelja, Lea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:838289>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-02**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Lea Šešelja

Zastupljenost iskustvenog učenja djece rane i predškolske dobi u zajednici

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2022.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Zastupljenost iskustvenog učenja djece rane i predškolske dobi u zajednici
ZAVRŠNI RAD

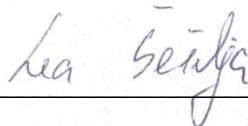
Predmet: Iskustveno učenje
Mentor: Lucija Jančec, doc. dr. sc.
Student: Lea Šešelja
Matični broj: 0299013774

U Rijeci, rujan, 2022

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentoricom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Vlastoručni potpis

Zahvale

Zahvaljujem svojoj obitelji i Marinu što su mi bili podrška tijekom cijelog mog studiranja. Hvala vam što ste slušali moje žalopojke, tješili me i bodrili kada mi je bilo najteže.

Posebno zahvaljujem mojim curama Marti, Matei R., Matei M., Hani i Nives. Curama koje su puno više od samo kolegica s fakulteta. Hvala vam na svakom zajedničkom provedenom trenutku, na svakoj kavi, razgovoru, zajedničkom učenju. Jednostavno - hvala na svemu!

Za kraj zahvaljujem svojoj mentorici doc.dr. sc. Luciji Jančec na mentorstvu, na pomoći oko odabira teme i pri pisanju ovoga rada. Hvala Vam što ste mi pomogli i 'stisnuli' kada je zaista bilo najpotrebnije.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ISKUSTVENO UČENJE U ZAJEDNICI U RANOM DJETINJSTVU	3
2.1. Iskustveno učenje	3
2.2. Učenje u zajednici	4
2.3. Suradnja s užom i širom društvenom zajednicom	6
3. RAD NA PROJEKTU	10
3.1. Konceptija rada na projektima prema autoricama L. Katz i S. Chard	10
3.2. Reggio konceptija rada na projektima	12
4. NACIONALNI KURIKULUM RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA KAO POLAZIŠTE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA ..	13
4.1. Povijesni razvoj kurikuluma	13
4.2. Sastavnice kurikuluma	15
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	20
5.1. Cilj, svrha i istraživačka pitanja	20
5.2. Metodološki pristup	20
6. REZULTATI I RASPRAVA	23
6.1. Analiza projekata s tematikom iskustvenog učenja u zajednici iz časopisa Dijete, vrtić, obitelj (1999 .– 2019.)	23
6.2. Broj projekata s obzirom na godinu provođenja	23
6.3. Dominantna mjesta provođenja projekata i broj projekata po kategorijama	24
6.4. Broj projekata koji se pojavljuju u više od jedne kategorije	26
6.5. Inicijativa za provođenje projekata	30
6.6. Sudionici projekata	31
7. ZAKLJUČAK	34
8. LITERATURA	36
9. PRILOZI	40

SAŽETAK

Iskustveno učenje je oblik učenja blizak djeci kroz koje ona stječu iskustva iz svoje neposredne okoline vlastitim djelovanjem i istraživanjem. Također se iskustveno učenje spominje kao dio rada na projektu koje sa sobom nosi mnoge dobrobiti za dijete ukoliko se slijede dječji interesi i potiče istraživački duh djeteta. Rad na projektu oblik je integriranog kurikuluma kroz koji se nastoji integrirati odgojno-obrazovna područja i sagledavati dječji razvoj cjelovito. Rad na projektu integralan je dio *Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* iz 2014. te uključuje i suradnju s užom i širom društvenom zajednicom. Ona je izrazito bitna za podizanje kvalitete odgojno-obrazovnog rada i cjelokupnog procesa jer čini dio konteksta u kojem dijete raste i razvija se. Cilj ovog rada bio je utvrditi količinu projekata, dominantna mjesta provođenja, inicijativu i sudionike projekata s tematikom iskustvenog učenja u zajednici u vremenskom periodu od 1999. do 2019. godine, a metoda rada koja je korištena jest analiza sadržaja. Analizirani projekti objavljeni su u časopisu *Dijete, vrtić, obitelj* te postavljeni na portal *Hrčak*. Rezultati su pokazali kako se u sklopu projekata posjećivalo više različitih mjesta, surađivalo s lokalnom zajednicom te kako su u većini projekata, uz djecu i odgajatelje, sudjelovali roditelji i vanjski suradnici. Broj objavljenih projekata istraživane tematike varira od godine do godine te su većinu projekata inicirala djeca što ukazuje na suvremeni pristup gdje se slijedi dječji interes. Ovim radom nastojalo se osvijestiti važnost i dobrobit suradnje odgojno-obrazovne ustanove s užom i širom društvenom zajednicom u provođenju projekata.

Ključne riječi: djeca rane i predškolske dobi, iskustveno učenje, rad na projektu, suradnja s užom i širom društvenom zajednicom, učenje u zajednici

SUMMARY

Experiential learning is a form of learning close to children through which they gain experience from their immediate environment through their own actions and research. Experiential learning is also mentioned as part of project work, which has many benefits for the child if the child's interests are followed and the research drive is encouraged. Work on the project is a form of integrated curriculum through which we try to integrate educational areas and look at children's development holistically. Work on the project is part of curriculum *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* from 2014. and it includes cooperation with the wider and closer community. Community is extremely important for raising the quality of educational work and the entire process because it forms part of the context in which the child grows and develops. The aim of this work was to determine the number of projects, the dominant places of implementation, the initiative and participants of projects with the theme of experiential learning in the community in the period from 1999. to 2019. The analyzed projects were published in the magazine *Dijete, vrtić, obitelj* and posted on the *Hrčak* portal, and the used method was content analysis. The results showed that as part of the projects many different places were visited, cooperation was done with the local community and parents and external collaborators participated in most of the projects, along with children and educators. The number of published projects on the researched topic varies from year to year and most of the projects were initiated by children, which indicates a modern approach where children's interests are followed. This work wanted to raise awareness of the importance and benefits of cooperation between the educational institution and the local and wider social community in the implementation of projects.

Key words: children of early and preschool age, experiential learning, project work, cooperation with wider and closer community, learning in the community

1. UVOD

Razvojem znanosti došlo se do novih spoznaja i do suvremene paradigme koja nam govori da djeca najbolje uče kroz igru. Za njih je to prirodno učenje u kojem spontano integriraju različita odgojno-obrazovna područja. Također, ona najbolje uče iskustveno, odnosno na način da se njihovo učenje temelji na konkretnom iskustvu. Kako bi to bilo moguće djeci je potrebno poticajno okruženje za čije su oblikovanje zadužene odrasle sobe koje sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu. U takvom okruženju djeca imaju priliku istraživati i upoznavati svijet oko sebe svojim djelovanjem. Okruženje u kojem se djeca nalaze puno je šire od obiteljskog doma i prostora odgojno-obrazovne skupine. Tu je uključena i lokalna zajednica koja je dio odgojno-obrazovnog procesa i s kojom je važno da odgojno-obrazovna ustanova surađuje. Na taj način se djeci omogućuje da uče o vlastitoj kulturi, da njeguju svoj zavičaj te da razvijaju osjećaj povezanosti i pripadnosti svojoj zajednici.

Jedan od načina, odnosno pristupa poučavanju i učenju koji uključuje iskustveno učenje kao i suradnju s lokalnom zajednicom jest rad na projektu. Rad na projektu jedan je od oblika integriranog kurikuluma kroz koji se dijete i njegovo učenje shvaća cjelovito, holistički. Kroz rad na projektu potiče se istraživački duh te se slijede dječji interesi što je izrazito bitno jer je na taj način dijete intrinzično motivirano za aktivnosti kojima se bavi, a to pospješuje razvoj djetetovih sposobnosti i vještina. Upravo je takav i službeni dokument Republike Hrvatske kojim su obuhvaćeni temelji i smjernice za provođenje odgojno-obrazovnog rada. Taj dokument je *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014)*, a njegove su sastavnice odraz suvremene paradigme i shvaćanja djeteta.

Rad na projektu sa sobom nosi mnoge dobrobiti za dijete i njegov cjelokupni razvoj, no potrebno je osvijestiti važnost i dobrobiti suradnje s lokalnom zajednicom pri provedbi istih. Iz tog je razloga napravljen pregled projekata s tematikom iskustvenog učenja u zajednici objavljenih u časopisu *Dijete, vrtić, obitelj* u razdoblju od 1999. do 2019. godine. Cilj ovog rada bio je utvrditi količinu projekata, dominantna mjesta provođenja, inicijativu i sudionike projekta navedene tematike. Metoda koja je korištena pri izradi jest analiza sadržaja, a članci koji su bili

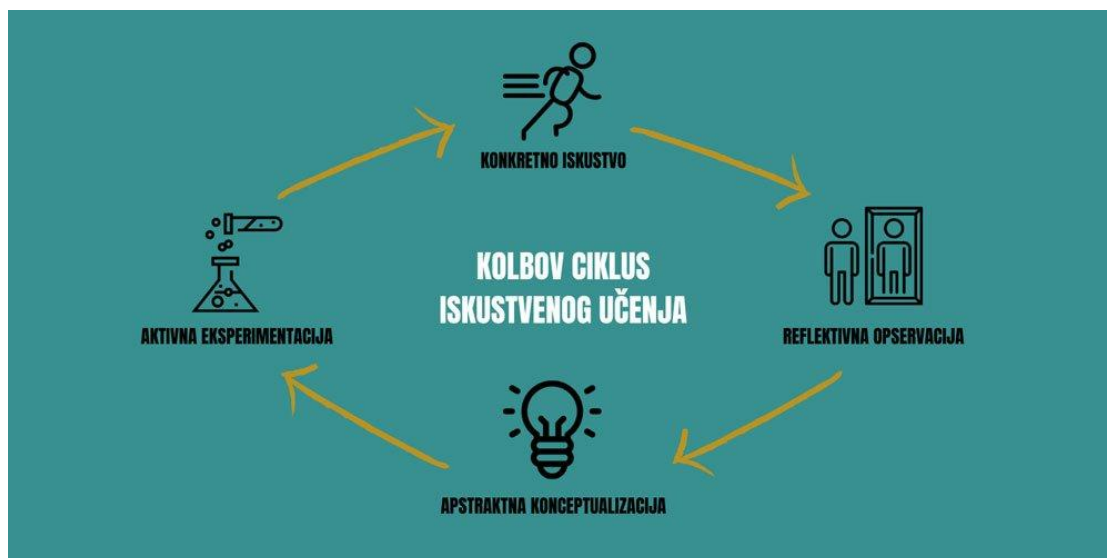
analizirani objavljeni su u časopisu *Dijete, vrtić, obitelj* i postavljeni na portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa *Hrčak*. Radi preglednosti su prikupljeni podaci također prikazani u obliku grafova, a detaljni podaci nalaze se u tablici pod naslovom Prilozi.

2. ISKUSTVENO UČENJE U ZAJEDNICI U RANOM DJETINJSTVU

2.1. Iskustveno učenje

Iskustveno učenje je, kako i sam naziv govori, učenje temeljeno na iskustvu. Najpoznatija teorija iskustvenog učenja je Kolbova teorija gdje on učenje definira kao *proces u kojem se znanje stvara transformacijom iskustva* (Kolb, 1984, str 38, prema Healey, Jenkins, 2000, str 2), odnosno znanje proizlazi iz kombinacije zahvaćanja i transformiranja iskustva (Kolb, Boyatzis, Mainemelis, 2001). Zahvaćanje iskustva odnosi se na proces prikupljanja informacija, dok se transformacija iskustva odnosi na to kako pojedinac interpretira i reagira na tu informaciju (Kolb i Kolb, 2013). Prema Kolbovom modelu iskustvenog učenja, učenje je cikličko te se ono sastoji od osjećanja, odnosno konkretnog iskustva, promatranja i reflektiranja, apstraktne konceptualizacije, to jest razmišljanja te djelovanja odnosno aktivnog eksperimentiranja (Slika 1) (Fielding 1994, prema Healey, Jenkins, 2000; Kolb i Kolb, 2013). U ovom se modelu iskustvenog učenja ističe važnost refleksije te autor Borehan (1987, prema Healey, Jenkins, 2000) navodi kako učenje iz iskustva zapravo znači učenje na temelju refleksije na iskustvo.

Slika 1: Kolbov ciklus iskustvenog učenja

Izvor: Silveira, V. (2020). Iskustveno učenje. Outward Bound Croatia. Preuzeto s

<https://www.outwardboundcroatia.com/blog/iskustveno-ucenje/>

Kolbov model iskustvenog učenja također razlikuje različite stilove učenja ovisno o ciklusu učenja i kombinaciji njegovih sastavnica, to jest načinu učenja. Stilovi učenja koje razlikuje su divergentni, asimilacijski, konvergentni i akomodacijski, a oni su određeni kulturom, osobnošću pojedinca, razinom edukacije, odabirom karijere i trenutne uloge i zadatka na poslu. Obrasci ponašanja i stilovi učenja pojavljuju se i oblikovani su transakcijama između osobe i njezine okoline (Kolb i Kolb, 2013). Okolina, odnosno okruženje je dakle važan čimbenik koji utječe na kvalitetu iskustvenog učenja, ali i učenja općenito. Autor Laevers (2006) tvrdi kako postoje dvije dimenzije koje određuju kvalitetu okruženja za učenje, a to je stupanj emocionalne dobrobiti i razina uključenosti. Emocionalna dobrobit označava zadovoljenje dječjih tjelesnih potreba, potreba za pažnjom i sigurnošću i za osjećanjem samopouzdanja, odnosno stvaranju pozitivne socijalne klime. Društvena klima u odgojno-obrazovnoj skupini predstavlja jednu od temeljnih varijabli za kvalitetan, stimulativan i cjeloviti razvoj predškolskog djeteta. Vrtičko socijalno okruženje jedno je od važnijih aspekata u kontekstu predškole, pogotovo zato što vrtić predstavlja mjesto življenja, igre i učenja. Društvenu klimu u odgojno-obrazovnoj skupini nije moguće promatrati samu za sebe, već je ona neraskidivo povezana i s osjećajima, odnosno emocionalnom klimom koja je dio svake ljudske interakcije (Mlinarević, 2004; Đurić, Popović-Ćitić, Marković, 2012). Druga dimenzija, uključenost, ovisi o odraslima i njihovim naporima da omoguće djetetu da bude aktivno i zainteresirano u okruženju kojemu se nalazi. Uključenost također vežemo uz stanje zaokupljenosti odnosno uz usredotočenost. Uključenost je moguća uz veliku količinu motivacije i zainteresiranosti za aktivnošću te do nje djeca dolaze najčešće tijekom igre. Ta je dimenzija izrazito bitna za dijete jer se ono tada bavi aktivnošću za koju je intrinzično motivirano te je izrazito mentalno aktivno jer se nalazi u zoni narednog razvoja (Laevers, 2006). Uzimajući u obzir različite stilove učenja i njegove čimbenike može se zaključiti kako iskustveno učenje objedinjuje koncepte aktivnog i sudjelujućeg učenja s učenjem u zajednici.

2.2. Učenje u zajednici

Okolina je neodvojiva od djeteta i njegova učenja te bi ono trebalo biti integrirano i povezano s djetetovim životom (Miljak, 2009). Drugim riječima, način i

učinkovitost djetetova učenja, odnosno odgoja i obrazovanja ovisit će o kontekstu djetetova osobnog, obiteljskog i lokalnog okruženja (Cohen, 2011). Lokalna zajednica definira se kao *zajednica ljudi povezanih zajedničkim potrebama, tradicijom i identitetom u prostoru koji im omogućuje izravan dodir i komunikaciju*¹. Vezano uz to, Cohen i Milne (2007, prema Cohen, 2011, str. 1) učenje u zajednici definiraju kao *pristup učenju koje koristi lokalne gospodarske uvjete, specifičnu povijest, kulturu, tradiciju i druge relevantne elemente vezane uz određenu zajednicu s ciljem stvaranja učinkovitije povezanosti djece i mladih s drugim članovima lokalne zajednice*. Takvo učenje postalo je aktualno nakon što je krajem 19. i početkom 20. stoljeća ustanovljeno da odgojno-obrazovne ustanove i njihov način rada nisu povezani s kontekstom djetetova osobnog, obiteljskog i lokalnog okruženja (Cohen, 2011). Djeca bi trebala učiti živeći jer na taj način ona uče o stvarnome svijetu. Uz to, djeca uče holistički, integrirano, a mi odrasli nastojimo to rascjepkati kako bismo im olakšali, no zapravo se čini loša stvar za djecu. Djeca prirodno uče kroz igre i aktivnosti koje sami biraju te su takve igre najbolje i učinkovitije jer integriraju različita odgojno-obrazovna područja, a istovremeno su povezana sa svakodnevnim životom djece (Miljak, 2009). Norveška se navodi kao odličan primjer takve prakse gdje se djecu potiče da zavole boraviti na otvorenome u svim vremenskim uvjetima, da uče o svojoj kulturi, da znaju produktivno koristiti prirodu oko sebe i da cijene svoj zavičaj i vrate se u njega. Broj vrtića u Norveškoj raste na seoskim područjima, odnosno na poljoprivrednim farmama upravo zbog važnosti povezivanja odgoja i poštivanja tradicije tog kraja (Ronning, 2010; Cohen, 2011). U program učenja o lokalnoj zajednici uključena je i Hrvatska u kojoj se autohtonim manjinskim grupama - Romima, kroz projekt Instituta Otvoreno društvo, htjelo osvijestiti vrijednost njihove kulture te unaprijediti odgoj i obrazovanje romske djece (Novak, 2010). Autorica Cohen (2011) navodi kako je važno kod djece poticati interkulturalizam i podizati svijest o raznim kulturama, no ističe da se pritom ne smiju zaboraviti lokalna zajednica i mjesto odrastanja jer bi dječje učenje u vrtiću i školi trebalo biti povezano s iskustvima koje dijete stječe kod kuće, odnosno izvan odgojno-obrazovnih ustanova. Vlastitu je kulturu važno poznavati, no mora se paziti

---

¹ *Lokalna zajednica*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, (2021).
Pribavljeno 19. 8. 2022. sa <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37030>

da se ne razvijaju stavovi da je vlastita kultura bolja od drugih jednostavno iz razloga jer je “naša”. Takvim stavovima se stvaraju neutemeljene podjele te se širi mržnja i nepoštovanje prema drugim kulturama. Kako bi se to spriječilo potrebno je proučavati druge kulture te pri učenju i otkrivanju svojeg identiteta poticati i razvijati pozitivne emocije kako se ne bi stvarale predrasude i negativne konotacije vezane za druge kulture.

2.3. Suradnja s užom i širom društvenom zajednicom

Djeca danas provode veći dio svog dana u dječjem vrtiću s odgajateljima. Iz tog je razloga važna suradnja s užom i širom društvenom zajednicom, a posebice s roditeljima (Jeić, Smiljanić, Kuljašević, 2013). Autor Vukin (2016, prema Mavračić Miković, 2019, str. 70) suradnju definira kao *aktivnost odgojitelja i roditelja kojima je zajednički cilj dobrobit djeteta te svakodnevna izmjena informacija o događanjima u skupini, odnosno obavljanje i izvršavanje nekog zadatka koji za svoj konačni cilj ima kvalitetne promjene koje se ostvaruju dogovorom*. Prema Antulić Majcen i Pribela-Hodap (2017) suradnja s užom i širom zajednicom primarno podrazumijeva suradnju vrtića s roditeljima kao aktivnim i važnim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa. Uz roditelje, suradnja se odnosi i na suradnju s lokalnom zajednicom odnosno s *ključnim odgojno-obrazovnim i drugim ustanovama u okruženju, suradnju ustanove s nadležnim institucijama, suradnju s kulturno-umjetničkim društvima, udrugama i svim ostalim subjektima koji mogu pozitivno utjecati na kvalitetu rada ustanove* (Antulić Majcen i Pribela-Hodap, 2017, str. 204).

Suradnja s roditeljima neizbježna je i nužna kako bi se postigla dobrobit za dijete. Ona je obavezna te se spominje kao jedno od načela Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj (2014) pod nazivom “Partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom”. Ona mora postojati kako bi odgoj u obitelji i odgoj u vrtiću bio usklađen, odnosno kako bi se ostvario kontinuitet te kako bi i odgajatelj i roditelj imali cjelovitu sliku o djetetu. Na taj način se stvara individualni pristup svakom djetetu te se omogućuje njegovo zadovoljenje potreba i interesa u skladu s razvojnim mogućnostima tog djeteta (Bajčić, 2001; Mlinarević, Tomas, 2010; Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja, 2012; Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2014). Gossen i Anderson (1996,

prema Kolak, 2006) smatraju da se suradnja događa kada svatko preuzme kontrolu nad onim što može učiniti, posveti se rješenju svom svojom energijom i dopusti drugima da učine isto. U takvoj situaciji nema sukoba jer suradnja eliminira sukob. Suradnja i partnerstvo roditelja i odgajatelja vrlo je važna za razvoj djeteta jer oni zajednički odgajaju dijete stoga bi suradnja trebala uključivati međusobno poštivanje, povjerenje, razmjenu informacija, asertivnu komunikaciju, otvorenost, fleksibilnost i slično (Mlinarević, Tomas, 2010; Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2014; Mavračić Miković, 2019). Roditelji bi trebali neposredno sudjelovati u odgojno-obrazovnom procesu u vrtiću kroz volontiranje, uključivanje u razne sadržaje poput sudjelovanja u projektima, unaprjeđivanje i osmišljavanje kurikuluma (Kanjić, Boneta, 2012). Uz dobrobit za dijete, suradnjom s odgajateljima i ostalim zaposlenicima odgojno-obrazovne ustanove roditelj ima priliku i mogućnost za razvoj njegovih roditeljskih kompetencija. Kako bi suradnja bila moguća i odgajatelj i roditelj moraju biti spremni na to, a roditelj se mora osjećati dobrodošlo, cijenjeno i uvaženo. Roditelje treba upoznati s odgojno-obrazovnim procesom, oni moraju osjećati da su dio toga te ih treba uputiti kako bi razumjeli zašto se provode određene aktivnosti, na koji način, kako njihovo dijete uči i slično. S tom svrhom potrebno je osigurati dokumentaciju koja roditelju daje uvid u tijek različitih aktivnosti te bi ona trebala uvijek biti dostupna roditelju (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja, 2012; Mavračić Miković, 2019). Suradnja s roditeljima ostvaruje se putem *roditeljskih sastanaka, individualnih i grupnih razgovora, tematskih rasprava, radionica, komunikacijskih sastanaka, zajedničkih izleta, posjeta i sl.* (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja, 2012, str. 79). Crnjac (2007, prema Mavračić Miković, 2019) oblike suradnje s roditeljima dijeli na posredni ili jednosmjerni oblik komunikacije te neposredni, to jest dvosmjerni oblik. Posredni oblici su centri ili “kutići” za roditelje, letci te kutije za prijedloge ili kritike. Neposredni oblici su roditeljski sastanci, individualni razgovori, završne svečanosti, radionice, izleti, uključivanje u odgojno-obrazovni rad, „vrtićki spomenar“ te grupe podrške roditeljima. Individualne razgovore odgajatelj ne bi trebao samo prakticirati kada se pojavi nepoželjno ponašanje djeteta i kada želi upozoriti roditelja na nešto. Takvi bi se razgovori trebali održavati povremeno i

trebali bi biti ugodni gdje bi se pričalo o djetetovom napretku, o lijepim stvarima koje je napravilo, općenito o aktivnosti djeteta, interesima i sličnom. Individualni razgovori ne smiju biti monolozi i predavanja odgajatelja, već razgovori, odnosno dijalozi. Kutići za roditelje trebaju biti informativni, obavještavati o aktivnostima djece i organizaciji ustanove. Kutić bi trebao sadržavati informacije o roditeljskim sastancima, izletima te bi sadržaji trebali biti aktualni i roditelju zanimljivi. Roditeljski sastanci mogu biti različitog tipa ovisno o cilju sastanka - mogu biti predavački, ogledni ili komunikacijski (Jeić, Smiljanić, Kuljašević, 2013).

Uz suradnju s roditeljima, vrtić surađuje i s lokalnom zajednicom. Vrtić mora biti otvoren i spreman na suradnju s lokalnom zajednicom jer se na taj način omogućuje napredak vrtića i podizanje kvalitete rada (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja, 2012). Suradnja s lokalnom zajednicom također je navedena u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) te se spominje da je zadaća zaposlenika odgojno-obrazovne ustanove, ali i roditelja senzibilizirati lokalnu zajednicu u svrhu ostvarivanja potreba odgojno-obrazovne ustanove. Drugim riječima, lokalna zajednica mora biti upućena u rad dječjeg vrtića. S druge strane, dječji vrtić isto tako mora pratiti aktualne događaje u zajednici i sudjelovati na manifestacijama i događajima (Antulić Majcen i Pribela-Hodap, 2017). To se naziva učenjem u zajednici, a na taj način je učenje povezano s konkretnim uvjetima u toj zajednici te se tako stvara povezanost djeteta sa zajednicom u kojoj se nalazi (Cohen, 2011). Također, ustanova mora komunicirati s drugim odgojno-obrazovnim i drugim ustanovama, a pojedini odgajatelj mora pristupiti na odgovarajući način kulturi te zajednice. Posebno se izdvaja suradnja s drugim ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te suradnja s osnovnim školama. Suradnja se s ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja najčešće odvija kroz zajedničke projekte ili stručna usavršavanja. To je izrazito bitno jer tako nastaju reflektivni praktičari te se znanje dijeli i širi što svakako utječe na kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa (Antulić Majcen i Pribela-Hodap, 2017). Suradnja s osnovnim školama je bitna kako bi se djeci olakšala tranzicija iz jednog u drugi sustav što se također spominje u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) kao načelo

“Osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju” koje govori o važnosti međusobne suradnje radi prelaženja barijera i izbjegavanja nezadovoljstva kako djeteta tako i roditelja. Suradnja sa školama omogućuje učiteljima razredne nastave da uvide načine učenja djeteta, njegove interese, metode učenja kako bi oni mogli svoj pristup prilagoditi pojedinom djetetu (Antulić Majcen i Pribela-Hodap, 2017). Uz navedene, važna je i suradnja s drugim ustanovama, pa tako vrtići najčešće surađuju s *domom zdravlja, policijom i vatrogascima, knjižnicom, muzejima, kulturno-umjetničkim društvima, sportsko-rekreativnim udruženjima, s različitim udrugama i drugim važnim dionicima zajednice* (Antulić Majcen i Pribela-Hodap, 2017, str. 206). Posjećivanje drugih ustanova kao i posjet vrtiću od strane osoba iz drugih ustanova put je za razmjenu znanja i umrežavanje te se na taj način pomaže djeci da upotpune svoja iskustva i znanja.

3. RAD NA PROJEKTU

Rad na projektu ili projektni pristup jedan je od oblika integriranog kurikuluma. Integrirani kurikulum označava kurikulum u kojemu odgojno-obrazovna područja nisu rascjepkana te ih se ne nastoji postići odvojeno već se shvaćaju holistički jer djeca tako i uče - integrirano, cjelovito i na taj način dolazi do cjelovitog razumijevanja životnih pojava (Slunjski, 2001; Čudina-Obradović i Brajković, 2009).

Koncepcija rada na projektu temelji se na činjenici da je učenje djeteta mnogo učinkovitije i kvalitetnije ako proizlazi iz samog interesa djeteta, a ne odrasle osobe, odnosno odgajatelja (Slunjski, 2001). Slunjski (2001, str. 30) rad na projektu definira kao *sklop aktivnosti u kojima jedno ili više djece dublje proučavaju neku temu ili problem*. Rad na projektu nema vremenskog ograničenja te se ne može predvidjeti koliko će trajati niti u kojem će smjeru ići i kako će završiti. To je zato što projekt ovisi o interesima i motivaciji djece. Uloga je odgajatelja da usmjeri i potiče djecu da istražuju, postavljaju pitanja i dolaze do odgovora. Kroz projekt se nastoji postići da dijete bolje razumije vlastita iskustva i okruženje u kojemu živi (Slunjski, 2001; Katić, 2008). Autorice Čudina-Obradović i Brajković (2009) projektno poučavanje još nazivaju i modelom uronjenosti. Sam naziv govori da se radi o “uranjanju” u temu i potom proučavanju i opisivanju iste. Autorice također navode kako projektno poučavanje spada u istraživačko poučavanje gdje djeca istražuju funkciju te uzročno posljedične veze predmeta i pojava.

Razlikujemo dvije koncepcije rada na projektu ovisno o razini aktivnosti djece i odgajatelja, to jest ovisno o osobi koja odabire temu projekta. To je koncepcija rada na projektima prema Katz i Chard te Reggio koncepcija rada na projektima.

3.1. Koncepcija rada na projektima prema autoricama L. Katz i S. Chard

Rad na projektu smatra se temeljnim pristupom u integriranom poučavanju djece a određuje se kao tema koja se zajedno s djecom dublje izučava kako bi se djeca pomoću nje bolje snalazila u svojoj okolini, tj okruženju. Rad na projektu je, za razliku od drugih pristupa koji su usmjereni na akademska postignuća, usmjeren na razvijanje intelektualnih i socijalnih sposobnosti i vještina. Ovakav pristup

omogućuje djeci da uče na prirodan način, odnosno u kontekstu u kojem se nalaze. Takvo je učenje prirodno i olakšano jer se temelji na već djelomično poznatim informacijama i iskustvima djeteta. Dijete je u ovakvom pristupu intrinzično motivirano te se podržava njegov urođeni istraživački nagon. Teme su u ovom pristupu planirane programom i kurikulumom, no postoji fleksibilnost u izboru (Miljak, 1999; Slunjski, 2001). Izbor tema se vrši u okviru devet kategorija u koje je Katz podijelila teme, a one se odabiru ovisno o relevantnosti za život djeteta, o raspoloživosti materijala i dostupnih resursa. Kategorije su teme iz svakodnevnog života, teme koje obuhvaćaju život u lokalnoj zajednici, teme koje se bave raznim događajima i važnim datumima, teme koje se odnose na proučavanje vremena, teme koje se odnose na upoznavanje i proučavanje zanimljivih mjesta, razni prirodni fenomeni, općenite teme, zanimljivi predmeti iz djetetova neposrednog okruženja i slično (Slunjski, 2001; Katić, 2008). Autorica Katz posebno naglašava pravo djeteta na izbor koje se očituje kroz izbor onoga što će dijete (djeca) raditi te što će i kako istraživati. Potom postoji izbor o vremenu uključivanja i duljini sudjelovanja u aktivnosti te na kraju djeca imaju i mogućnost odabira društva i mjesta provođenja aktivnosti. Rad na projektu odvija se kroz tri etape: planiranje i započinjanje projekta, razvoj projekta i refleksija s evaluacijom (Slunjski, 2001). Projekt može započeti na temelju interesa djeteta ili odgajatelj može najaviti temu. Na početku odgajatelj potiče djecu da podijele međusobna svoja razmišljanja i znanja o temi. Na taj način odgajatelj može utvrditi razinu znanja i razumijevanja određene teme. Roditelji se u ovoj fazi također mogu uključiti u projekt i organizirati posjet nekom lokalitetu ili primjerice donijeti određene materijale potrebne za projekt. U drugoj etapi - razvoj projekta, odgajatelj bi trebao poticati djecu da postavljaju pitanja, postavljaju teorije i teze te ih provjeravaju. U ovoj fazi djeca prikupljaju nove informacije primarno kroz vlastito istraživanje, a potom međusobno diskutiraju i raspravljaju o njima. U zadnjoj fazi, refleksija s evaluacijom, djeca zaključuju i utvrđuju što su naučila. To može biti spontano kroz igru ili se može organizirati da podijele međusobno ili s drugima svoja zaključna saznanja. U toj se etapi posebni naglasak stavlja na praktičnu primjenjivost novih spoznaja djece (Katz, Chard, 1992).

3.2. Reggio koncepcija rada na projektima

Druga koncepcija koja je značajna za rad na projektu jest Reggio koncepcija. Općenito, Reggio koncepcija ima sliku o djetetu kao kompetentnom, snalažljivom biću. Dijete se smatra malim istraživačem koji uz odgovarajuće okruženje može mnogo toga postići. Roditelje se u Reggio koncepciji smatra ravnopravnima te aktivnim sudionicima odgojno-obrazovna procesa. Vrlo važna komponenta ove koncepcije jest prostorno okruženje koje se naziva i trećim odgajateljem jer ono, ako je poticajno uređeno može izuzetno doprinijeti razvoju djeteta (Slunjski, 2001).

Rad na projektu u Reggio koncepciji se smatra primarnom strategijom učenja jer se on veže uz učenje kroz rad. U ovoj se koncepciji koristi pojam projicirati umjesto planirati jer tijek, smjer i duljinu projekta nije moguće unaprijed odrediti (Slunjski, 2001). Temu biraju djeca uz potporu odgajatelja koji pomno prati djecu i njihove interese nakon čega zajedno s djecom određuje temu projekta. Tema nije kategorizirana i može glasiti kako god se djeca i odgajatelj dogovore. Na početku odgajatelj mora pratiti djecu, slušati ih, prikupljati njihove uratke. Prikuplja inicijalne informacije od djece, odnosno što djeca u ovom trenutku znaju, što bi htjela znati te raspravlja s djecom o potencijalnoj temi. Nakon toga slijedi izrada nacrtu koja je samo okvirna skica u kojem bi se sve smjeru moglo ići, odnosno što bi djeca sve htjela naučiti, vidjeti, istražiti i slično. Važno je da odgajatelj prilikom cijelog procesa dokumentira i prikuplja dokumentaciju, te da i djeca dokumentiraju kako bi i jedni i drugi imali uvid u proces, odnosno tijek projekta. Dokumentacija može poslužiti da se djeca potencijalno vrte i sagledaju svoje teorije te ih nadgrade ili revidiraju. Tijekom cijelog procesa odgajatelj potiče djecu na samostalnost, raspravu, kritičko razmišljanje, suradnju s drugima i slično (Miljak, 1999; Slunjski, 2001; Katić, 2008).

4. NACIONALNI KURIKULUM RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA KAO POLAZIŠTE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA

Projektni pristup ili rad na projektu nužan je način integriranog poučavanja koji se provodi u dječjim vrtićima kao jedan od suvremenih pristupa i pogleda na dijete, a također se spominje u dokumentu od kojega se polazi u radu s djecom u dječjem vrtiću, a to je Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Kako bi se razumjelo značenje današnjeg nacionalnog kurikuluma, potrebno je promotriti razvoj hrvatskog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

4.1. Povijesni razvoj kurikuluma

Naš današnji nacionalni kurikulum nije oduvijek izgledao kako izgleda danas te je kroz povijest prošao kroz više faza i etapa. Koncept i značenje kurikuluma su se mijenjali ovisno o pogledu i shvaćanju djeteta. Prije je pojam kurikulum označavao plan i program odgojno-obrazovnog rada, odnosno što sve djeca trebaju usvojiti, koje znanje, u kojem vremenskom razdoblju i u kojoj dobi (Slunjski, 2001; Petrović Sočo, 2009) ili kako bi autor Mijatović (2000, prema Petrović-Sočo, 2009, str. 124) naveo da je kurikulum *svestrano i precizno određenje odgojnog i obrazovnog procesa u kojemu je nedvojbeno što učenik treba naučiti i znati*. Takva definicija kurikuluma danas nije primjerena jer je svako dijete individualno te djeca imaju različite sposobnosti u različitoj kronološkoj dobi. Također, u ovoj definiciji je naglasak na sadržaju i zadovoljavanju plana i programa. Danas kurikulum više nije samo tekst na papiru, već je to cijeli odgojno-obrazovni proces koji podrazumijeva *ciljeve odgoja i obrazovanja, sadržaje, nastavne medije, metode situacije i strategije te način evaluacije* (Bratko, Ljubin, Matijević, 2000, prema Slunjski, 2001, str. 12.) To nazivamo kurikularnim krugom jer se sastavnice iznova ponavljaju, to je proces koji ne staje već se konstantno nadograđuje i poboljšava na temelju prethodnog iskustva. Prvi kurikulum iz 1971. pod nazivom “Program odgojno-obrazovnog rada u dječjem vrtiću” bio je bihevioristički, tradicionalni kurikulum. Takav kurikulum sadržavao je točno određena odgojno-obrazovna područja koja se trebalo obraditi s djecom s

određenim materijalima i metodama u točno određeni sat, odnosno sadržavao je strogu vremensku organizaciju. Način rada bio je frontalan te je odgajatelj prenosio znanja djeci verbalnim putem (Petrović-Sočo, 2013). Takav kurikulum također nazivamo transmisivskim kurikulumom jer obuhvaća transmisiju odnosno prijenos znanja te se zna željeni krajnji ishod, odnosno produkt. Ciljevi su postavljeni izvana ovisno o potrebama društva. Također, u ovakvom je pristupu dijete pasivni sudionik u kojega se “ulijeva” znanje (Slunjski, 2001; Petrović-Sočo, 2009). Suradnja s roditeljima gotovo nije ni postojala, oni nisu smjeli ući u prostore u kojima su boravila djeca te su surađivali s odgajateljima jedino u godini pred polazak djeteta u školu gdje je odgajatelj bio na višoj poziciji (Petrović-Sočo, 2009; Petrović-Sočo, 2013).

Kurikulum iz 1983. naziva “Osnove programa za odgojno-obrazovni rad s djecom predškolskog uzrasta” sadržavao je preinake koje su omogućavale veću fleksibilnost u radu što je ukazivalo na cjelovitije shvaćanje odgoja i obrazovanja te drugačiji, suvremeniji pogled na dijete. Unatoč teorijskim izmjenama, u praksi nije došlo do većih promjena. Dijete je i dalje ostalo u pasivnom položaju naprema odgajatelju i podređeno strogoj organizaciji dana. (Petrović-Sočo 2013).

“Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece” kurikulum je iz 1991. koji nam označava suvremeni, humanističko-razvojni pristup gdje se na dijete gleda kao glavnog aktera njegova odgoja i obrazovanja. Polazi se od njega samoga i njegovih interesa, potreba i prava. Također se u obzir uzima i njegova obitelj, odnosno porijeklo i obiteljska kultura te se potiče ravnopravno partnerstvo s roditeljima. Roditelji, odnosno obitelj sada ima pravo sudjelovati u izboru i kreiranju programa u kojemu će sudjelovati njihovo dijete. Obzirom da se učenje djeteta nastoji provoditi u poticajnom fizičkom i socijalnom okruženju prihvaća se obitelj i lokalna zajednicu kao ravnopravne aktere odgojno-obrazovnog procesa te se kao značajan shvaća i institucijski kontekst (Bajčić, 2001; Petrović-Sočo, 2009; Petrović-Sočo, 2013). Ovakav je kurikulum transakcijski orijentiran što znači da se transakcija odnosno razmjena znanja provodi kroz dijalog između djece međusobno ili dijalogom djece s odraslima. Temelji se na teoriji konstruktivizma i sukonstruktivizma gdje djeca samostalno grade svoja znanja na temelju iskustva te rekonstruiraju svoja već postojeća znanja. Također, u suradnji i komunikaciji s

drugima grade svoja znanja, razmjenjuju iskustva te mijenjaju svoje postojeće teorije o svijetu koji ih okružuje (Slunjski, 2001; Petrović-Sočo, 2013).

Idući kurikulum koji se pojavljuje jest “Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje” iz 2011. godine, no, prema autorici Petrović-Sočo (2013), on ne predstavlja preveliku novinu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, već veći značaj ima za školski odgoj i obrazovanje. Najnoviji kurikulum, iz 2014. godine jest, već spomenuti, Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Taj kurikulum transformacijski je orijentiran što označava da u odgojno-obrazovnom procesu prilikom učenja dolazi do osobne i socijalne promijene i djeteta i odgajatelja. U takvom kurikulumu odgajatelj ne prestaje učiti kad završi svoje institucijsko obrazovanje već zajedno s djecom svaki dan u svakodnevnim situacijama iznova uči. Nacionalni kurikulum temelji se na principu “akcija-refleksija-akcija” gdje pojedinac čini nešto, zatim vrši refleksiju, odnosno evaluaciju na to, a potom na temelju toga ponovo čini novu akciju, radnju (Slunjski, 2001).

4.2. Sastavnice kurikuluma

U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) se, između ostalog spominju polazišta, načela, vrijednosti te ciljevi tog dokumenta. Te su stavke vrlo bitne jer zajedno one čine temelje za oblikovanje odgojno-obrazovnog procesa. U svakoj od navedenih stavki može se pronaći poveznica s lokalnom i širom društvenom zajednicom. Te poveznice su nužan dio odgojno-obrazovnog procesa i dio su rada na projektu, a pojašnjenje navedenih sastavnica slijedi u daljnjem tekstu.

Polazišta Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) su *postojeći dokumenti, primjeri dobre odgojno-obrazovne prakse te znanstvene studije* o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, kurikulumu te o obrazovanju i razvoju odgajatelja.

U Postojeće dokumente, između ostalog, spadaju prethodna dva kurikuluma - “Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi” iz 1991. te “Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i

srednjoškolsko obrazovanje” iz 2011. Ti su dokumenti važni jer oni čine prekretnicu u shvaćaju odgoja i obrazovanja, odnosno načinu organiziranja rada u vrtiću te se u njima ističe važnost suradnje s roditeljima i lokalnom zajednicom što se u prethodnim kurikulumima nije spominjalo jer je odgajatelj bio glavni akter odgoja i obrazovanja. U “Priručniku za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja” (2012) također se spominje suradnja s lokalnom zajednicom kao i suradnja i partnerstvo s roditeljima kao karakteristika otvorene i fleksibilne ustanove.

Primjeri kvalitetne prakse su također polazišta kurikuluma jer je kroz praksu dokazano da je kurikulum ostvariv te je praksa u vrtićima doprinijela stvaranju Nacionalnog kurikuluma i pokazala kako je projektni pristup onaj za kojega se treba zalagati u odgojno-obrazovnom radu.

Znanstvene studije su naravno one koje su potpomogle da je kurikulum znanstveno utemeljen. Tako se i došlo do spoznaja da je dijete aktivan sudionik svog odgoja i obrazovanja te da su odgoj i obrazovanje uvjetovani socijalnim, prostornim, vremenskim i kulturnim aspektima te da se na temelju tih aspekata treba prilagoditi pristup prema pojedinom djetetu (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Načelima se, kako se spominje u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014, str 12), *osigurava unutarinja usklađenost svih sastavnica kurikuluma i partnersko djelovanje sudionika u izradi i primjeni kurikuluma.*

Načelo *Fleksibilnost odgojno-obrazovnoga procesa u vrtiću* govori nam o prilagodljivosti pojedinom djetetu, ali i kulturnoj sredini u kojoj se nalazi pojedini vrtić. To znači da će odgojno-obrazovni proces biti određen i prilagođen sredini u kojoj se nalazi dječji vrtić te se taj proces ne može odvojiti od čimbenika koji čine tu sredinu.

Partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom načelo je u kojemu se direktno spominje nužnost suradnje i partnerstva različitih sustava u kojemu se dijete razvija i odrasta. Ti sustavi su obitelj i vrtić, a oba čine i dio su lokalne i šire društvene zajednice te ju svojim doprinosima i djelovanjem obogaćuju. Zato je važno njegovati i poticati međusobno partnerstvo tih sustava jer se jedino međusobnom

komunikacijom i partnerstvom može postići dobrobit za dijete uvažavajući kulturu pojedine obitelji, ali djelujući u skladu s kulturom šire zajednice. Roditelji, odgajatelji i ostali zaposlenici odgojno-obrazovne ustanove posrednici su prema lokalnoj zajednici te kao takvi imaju zadatak senzibilizirati lokalnu i širu društvenu zajednicu o potrebama i interesima djeteta.

Načelo *Osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju* spominje se kao vrlo važno načelo jer se veže uz pravo djeteta na odgoj i obrazovanje. Također podrazumijeva kvalitetnu suradnju različitih razina sustava i podsustava odgoja i obrazovanja međusobno kao i s obiteljima djece i lokalnom zajednicom. Njihova je međusobna suradnja izrazito bitna za dijete i njegovu dobrobit. Ista nastoji osigurati kontinuitet u odgoju i obrazovanju vrtića i škole jer tranzicija iz jednog u drugi sustav može biti vrlo stresno razdoblje za dijete, ali i za roditelje. Ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje sustav je koji se sastoji od različitih podsustava koji ovise jedni o drugima. Njihovo međusobno djelovanje određuje njezina obilježja i kvalitetu funkcioniranja tog sustava. Zato je važno da sustavi budu međusobno otvoreni jedni prema drugima jer je na taj način omogućena međusobna interakcija i suradnja koje pospješuju kvalitetu rada. Odgojno-obrazovna ustanova nastoji biti otvoreni sustav prema unutra i prema van jer je to obilježje razvojne i fleksibilne ustanove. (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, 2012)

Otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse načelo je koje je potrebno njegovati jer je cjeloživotno učenje od izrazite važnosti za samog odgajatelja što direktno utječe na samu djecu i njihov razvoj. Odgajatelji i ostali zaposlenici odgojno-obrazovne ustanove moraju biti spremni na kontinuirano učenje i obrazovanje u različitim područjima te otvoreni za nova znanja kao i na mijenjanje prakse. Potrebno je da odgajatelji budu otvoreni i spremni učiti od drugih, spremni surađivati s drugim stručnjacima.

Vrijednosti u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.) su orijentir i put za ostvarivanje individualne i društvene dobrobiti koja ovisi o hrvatskoj obrazovnoj politici. Drugim riječima, vrijednosti bi trebale unapređivati *intelektualni, društveni, moralni, duhovni i motorički razvoj djece* (Nacionalni

kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014, str. 19). Vrijednosti koje se spominju su znanje, identitet, humanizam i tolerancija, odgovornost, autonomija te kreativnost.

Znanje je ono koje omogućuje djetetu da kritički razmišlja i stječe spoznaje o onome što ga okružuje. Da može vlastitim istraživanjem doći do novih spoznaja, odnosno konstruirati i rekonstruirati vlastita znanja kako bi moglo biti uspješno u svakodnevnim životnim situacijama.

Humanizam i tolerancija vrijednosti su koje su bitne za razvoj svakog pojedinca jer su one temelj za prihvaćanje drugih osoba i njihovih potreba što je nužno za funkcioniranje svake sredine i zajednice.

Osobni, kulturni i nacionalni *identitet* kod djeteta je vrlo važan te ga dijete samostalno, kroz odgoj i obrazovanje mora izgraditi. Odgojno-obrazovna ustanova je tu kao potpora djetetu pri izgradnji i razumijevanju vlastitog i tuđeg identiteta s kojima se susreće u zajednici.

Svaka osoba ima svoje *odgovornosti*, prava i obaveze u društvenom životu pa tako kroz odgoj i obrazovanje treba to osvijestiti kod djece te ih osposobiti za život u zajednici kao aktivne građane.

Autonomija djeteta ostvaruje se u odgojno-obrazovnom procesu koji potiče dijete na samostalno razmišljanje i djelovanje. Sudjelovanje djeteta u socijalnom i fizičkom kontekstu koji ga okružuje također doprinosi razvoju vlastite autonomije.

Kreativnost je osnova za snalaženje i rješavanje problema u novonastalim situacijama te je danas vrlo cijenjena i tražena vještina u cijelome svijetu. Zbog toga ju je važno poticati i razvijati kod djece kako bi se mogla snaći u svakodnevnim situacijama života.

Ciljevi Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) su *Osiguravanje dobrobiti za dijete te Cjelovit razvoj, odgoj i učenje djeteta te razvoj kompetencija*.

Dobrobiti koje razlikujemo su osobna, emocionalna i tjelesna, obrazovna i socijalna dobrobit te ih treba ostvarivati kroz odgojno-obrazovni proces. Dobrobiti za dijete znače da se ono treba osjećati dobro, da bude zdravo i zadovoljno, da razvija svoje potencijale i da razvije socijalne kompetencije. Sve su te dobrobiti od velike važnosti

kako bi dijete moglo pravilno funkcionirati, prilagoditi se vanjskome svijetu, učiti iz situacija i od ljudi s kojima se susreće.

Cjelovit razvoj označava nam shvaćanje djeteta kao cjelovitog bića, čije vještine, sposobnosti i znanja ne možemo parcijalizirati, već holistički shvaćati jer se dijete jedino tako može razvijati - integrirano. Kompetencije se kod djece razvijaju, one nisu statične te se pojavljuju i razvijaju u kombinaciji jedna s drugom. Osam temeljnih kompetencija koje je prihvatila obrazovna politika RH vrlo su važne jer se kroz njih potiče razvoj *samopoštovanja, samopouzdanja i pozitivne slike djeteta o sebi* (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014, str. 27)

Kroz pregled Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) te povijesni razvoj kurikuluma možemo uočiti kako se tek u kurikulumu iz 1991. - "Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi" u središte stavilo dijete i njegove potrebe. Uz to, u ovom se dokumentu po prvi puta spominju roditelji kao suradnici i sudionici koji imaju pravo djelovati u odgojno-obrazovnoj ustanovi (Petrović-Sočo, 2013). Potreba za suradnjom s užom i širom društvenom zajednicom je nužna te se to naglašava i u najnovijem kurikulumu iz 2014. Takva suradnja bi trebala biti dio svake odgojno-obrazovne ustanove te dio odgojno-obrazovnog rada kako bi se podigla kvaliteta ustanove, a sve u svrhu postizanja dobrobiti za dijete (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, 2012).

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

5.1. Cilj, svrha i istraživačka pitanja

Svrha ovog istraživanja je na temelju projekata objavljenih u časopisu *Dijete, vrtić, obitelj* u periodu od 1999. do 2019. osvijestiti važnost i dobrobit suradnje odgojno-obrazovne ustanove s užom i širom društvenom zajednicom u provođenju projekata.

Cilj ovog istraživanja je utvrditi količinu projekata, dominantna mjesta provođenja, inicijativu i sudionike projekta s tematikom iskustvenog učenja u zajednici u vremenskom periodu od 1999. do 2019. godine na temelju časopisa *Dijete, vrtić, obitelj*.

Iz navedenog cilja i svrhe proizlaze sljedeći istraživački zadaci:

- Analizirati ukupan broj projekata s tematikom iskustvenog učenja u zajednici objavljenih u zadanom vremenskom razdoblju (od 1999. do 2019.)
- Analizirati broj projekata istraživane tematike provedenih u svakoj godini od 1999. do 2019.
- Istražiti dominantna mjesta provođenja projekata i utvrditi koliko se projekata nalazi u svakoj od određenih kategorija s obzirom na mjesto provedbe
- Istražiti pojavnost analiziranih projekata u više od jedne kategorije
- Analizirati projekte s obzirom na davanje dominantne inicijative
- Analizirati tko je u provedenim projektima bio prisutan i dominantan kao sudionik

5.2. Metodološki pristup

Metodološki pristup koji se koristio u ovom radu jest analiza sadržaja. Ona se definira kao metoda prikupljanja podataka te *metoda za klasificiranje i kvantificiranje raznih verbalnih i neverbalnih poruka u najširem smislu riječi, prema njihovim sadržajima i formalnim obilježjima, a u skladu s utvrđenim općim pravilima* (Zvonarević, 1976, prema Matijević, Bilić, Opić, 2016, str. 378). To je metoda kvalitativnog istraživanja pomoću koje se tumače sadržaji iz tekstualnih podataka

(Hsieh, Shannon, 2005) te koja omogućuje svođenje pojava ili događaja u definirane kategorije radi bolje analize i interpretacije (Harwood, Garry, 2003). Pomoću sadržaja analize, uz prikupljanje podataka o sadržaju, uočavamo i suodnose između pošiljatelja i primatelja poruke, a sadržaji analize najčešće su knjige, članci, mediji i slično (Matijević, Bilić, Opić, 2016).

U ovome radu analizi sadržaja pristupilo se tako da su se koristili, odnosno analizirali članci objavljeni u časopisu *Dijete, vrtić, obitelj* koji su postavljeni na portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa *Hrčak* u vremenskom periodu od 1999. do 2019. godine. Taj period od 20 godina odabran je jer se u tom vremenskom razdoblju nalaze brojevi časopisa koji su mrežno dostupni na Portalu. Kako bi se analizirali projekti s tematikom iskustvenog učenja u zajednici bilo je potrebno otvoriti svaki broj časopisa, a potom i svaki pojedini članak te ga pročitati i ustanoviti radi li se o projektu ili ne. To je bilo potrebno jer se iz samog naslova članka to nije moglo zaključiti. Neki su članci u svome naslovu imali ključnu riječ - projekt, što je poprilično olakšavalo analizu i obradu podataka, no dosta veliki broj nije. Također, obzirom na istraživanu tematiku - iskustvenog učenja u zajednici, trebalo je čitajući ustanoviti radi li se o učenju u zajednici, odnosno jesu li djeca u sklopu projekta izašla iz svoje skupine u vrtiću. Nakon što su izdvojeni članci tražene tematike, na red je došla detaljnija analiza i preciznije čitanje. Iz projekata je trebalo izvući podatke poput godine objavljivanja projekta, ime dječjeg vrtića, cilj projekta, inicijativa za započinjanje projekta, koji su sudionici projekta, gdje se projekt provodio i mjesto posjete u sklopu projekta te kojim aktivnostima su se bavila djeca na tim mjestima. Iz toga su i proizašle kategorije u koje su smješteni podaci detaljne analize vidljivi u Prilogu 1, a to su *ime projekta, godina, dječji vrtić, cilj, inicijativa, sudionici, mjesto posjeta i provođenja, aktivnosti*. Što se tiče prikupljanja informacija o imenu projekta, godini provođenja i nazivu dječjeg vrtića nije bilo poteškoća te su većinom ti podaci bili odmah vidljivi, dok je za određivanje cilja, inicijative, sudionika, mjesta provođenja i posjete te aktivnosti bilo potrebno pažljivo čitanje. U nekim je slučajevima pojedini podatak ipak ostao nepoznat jer nije naveden ili je nejasan iz napisanog. Određivanje cilja projekta bilo je najteže jer nije uvijek bio vidljiv i napisan te ga je trebalo izvući iz konteksta i samostalno procijeniti koji je

cilj projekta. Izdvojene podatke bilo je potrebno smjestiti u tablicu radi boljeg i razumljivijeg pregleda te obzirom na temu stvoriti kodove prema kojima će se projekti grupirati ovisno o mjestu posjete i provođenja projekta. Kako bi kod mogao postojati moralo je u kodu biti prisutno barem 3 različita projekta. Tako je na temelju podataka osmišljeno 13 različitih kodova, a to su: *Biljke u različitim staništima, Grad i okolica, Izleti u druge gradove, Knjižnica i čitaonica, Muzeji i galerije, Odgojno-obrazovne ustanove, Povijesne znamenitosti, Prodajna mjesta, Prostori u prirodi, Tvornice, radnje, radione, Vanjski prostor vrtića, Zdravstvene institucije, Životinje u različitim staništima*, te je dodan 14. kod *Nesvrstano* gdje se nalaze projekti čija mjesta provođenja ne spadaju pod nijedan kod, odnosno nije pronađeno dovoljno sličnih mjesta provođenja kako bi činila kod za sebe. Kodovi su u tablicu stavljeni kao prva kategorija, a potom onda i sve ostale, već prije spomenute kategorije. Većina projekata pripala je u više kategorija jer se tijekom istog projekta posjećivalo više mjesta pa su tako projekti koji se nalaze u više kategorija označeni zvjezdicom (*) (Prilog 1). Na temelju izvučenih podataka izrađeni su i grafički prikazi istih radi preglednosti te su na temelju tih grafova uspoređivani podaci i doneseni zaključci.

6. REZULTATI I RASPRAVA

U nastavku rada analizirat će se dobiveni podaci s namjerom detaljnijeg uvida u projekte s tematikom iskustvenog učenja u zajednici, pri čemu su dobiveni podaci odraz postavljenih istraživačkih zadataka.

6.1. Analiza projekata s tematikom iskustvenog učenja u zajednici iz časopisa *Dijete, vrtić, obitelj* (1999.–2019.)

U ovome radu analizirani su projekti objavljeni u časopisu *Dijete, vrtić, obitelj* na portalu *Hrčak* u vremenskom periodu od 20 godina, odnosno od 1999. do 2019. godine s tematikom iskustvenog učenja u zajednici. U vremenskom periodu od 20 godina zabilježeno je ukupno 58 projekata navedene tematike.

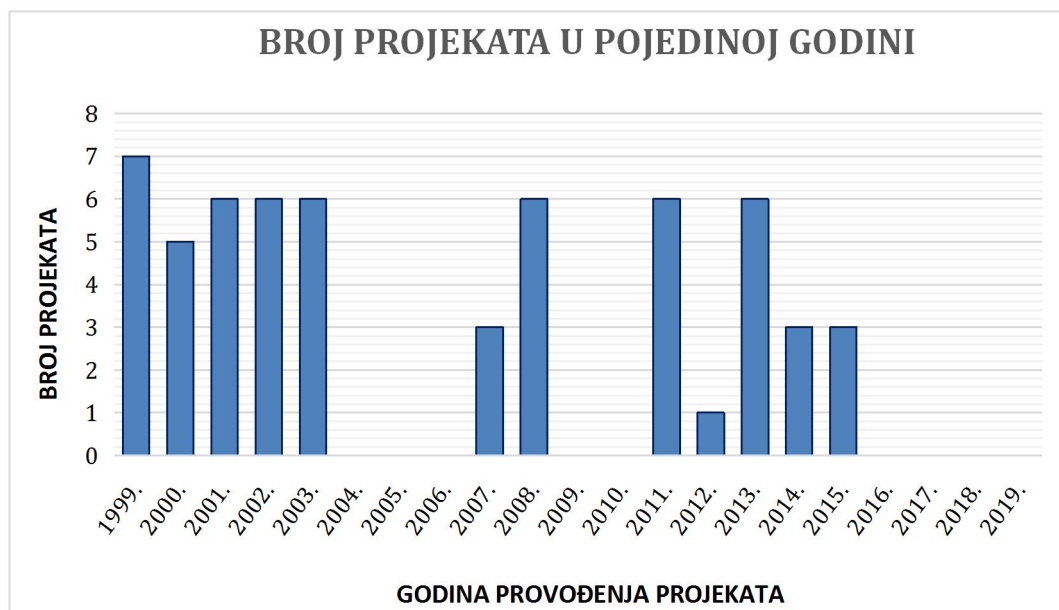
6.2. Broj projekata s obzirom na godinu provođenja

U istraživanom periodu od 1999. do 2019. godine, kako je već navedeno, ukupno je objavljeno 58 projekata tematike iskustvenog učenja u zajednici. Kako bi se dobili detaljniji i precizniji podatci nužno je sagledati broj projekata u svakoj pojedinoj godini.

Na temelju izvučenih podataka moglo se uočiti kako je 1999. bilo najviše objavljenih projekata, odnosno sedam. 2000. ih je objavljeno pet, a 2001., 2002., 2003., 2008., 2011. i 2013. ih je objavljeno šest. 2007., 2014. i 2015. su objavljena tri projekta, dok 2004., 2005., 2006., 2009., 2010., 2016., 2017., 2018. i 2019. nije objavljen ni jedan projekt istraživane tematike.

Graf 1: Broj projekata u pojedinoj godini provođenja

Postavlja se pitanje zašto broj objavljenih projekata toliko varira te u pojedinim godinama nije objavljen niti jedan projekt, no to ne možemo znati jer ne znamo dostupnost svih vrtića i njihove mogućnosti. U godinama u kojima nisu objavljeni projekti ne možemo sa sigurnošću tvrditi da se tih godina nije provodio projektni pristup s tematikom iskustvenog učenja u zajednici. Moguć je niz razloga koji su spriječili odgajatelje u obavještanju šire zajednice o provedenim projektima, odnosno u objavljivanju članaka s opisanim projektima u časopisu *Dijete, vrtić, obitelj*. Treba istaknuti kako su u fokusu ovog rada objavljeni projekti, a ne razlozi neobjavljivanja istih te se stoga na ovom mjestu ne upućujemo u analizu motiva neobjavljivanja primjera dobre prakse, za koje nesumnjivo vjerujemo da su postojali unatoč neobjavljivanju.

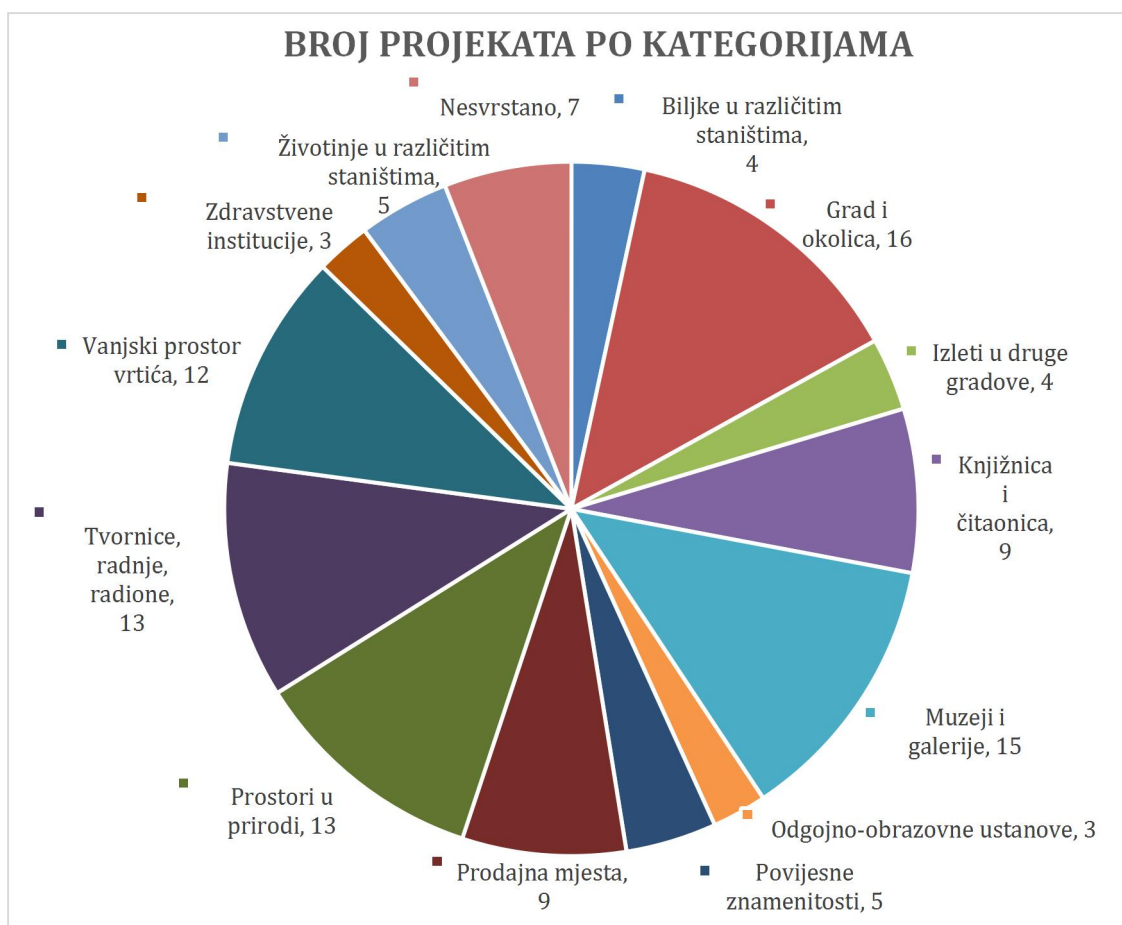
6.3. Dominantna mjesta provođenja projekata i broj projekata po kategorijama

Kako bi izdvojeni podaci i projekti bili pregledniji određeno je 13 kodova u koje su smješteni projekti na temelju mjesta posjete i provođenja projekta. Tih 13 kodova koji su ujedno i dominantna mjesta provođenja su *Biljke u različitim staništima, Grad i okolica, Izleti u druge gradove, Knjižnica i čitaonica, Muzeji i*

galerije, Odgojno-obrazovne ustanove, Povijesne znamenitosti, Prodajna mjesta, Prostori u prirodi, Tvornice, radnje, radione, Vanjski prostor vrtića, Zdravstvene institucije, Životinje u različitim staništima, te je dodan 14. kod Nesvrstano za projekte čija mjesta provođenja nisu spadala ni u jedan od određenih kodova.

Najviše projekata smješteno je u kod *Grad i okolica* gdje se pojavljuje čak 16 projekata, slijedi ga kod *Muzeji i galerije* s 15 projekata, a potom s 13 projekata su projekti koji se nalaze u kodovima *Tvornice, radnje, radione* i *Prostori u prirodi*. Zatim je u kodu *Vanjski prostor vrtića* prisutno 12 projekata, u kodu *Prodajna mjesta* i *Knjižnica i čitaonica* nalazi se po 9 projekata, u *Nesvrstano* 7 projekata, u *Životinje u različitim staništima* te *Povijesne znamenitosti* nalazi se po 5 projekata. Po 4 projekta nalazi se u kodovima *Biljke u različitim staništima* te *Izleti u druge gradove*. Najmanje projekata, 3, što je ujedno i najmanji broj projekata koji smije biti da bi kod i postojao su u kodovima *Zdravstvene institucije* te *Odgojno obrazovne ustanove*.

Graf 2: Broj projekata po kategorijama

Mjesta provođenja projekata raznolika su i ovise o temi projekta, što se htjelo postići tim projektom i u kojem ih je smjeru to odvelo. Dominantna mjesta provođenja projekata usko su vezana i ovise o lokalnoj i široj društvenoj zajednici. To je zato jer je to zajednica u kojoj se nalazi vrtić i u kojoj odrasta dijete, koja omogućava djetetu da u njoj uz pomoć svojih roditelja i odgajatelja stekne prve spoznaje o sebi i svijetu oko sebe, da uči o komunikaciji te stekne vještine koje će mu biti potrebne u životu. Kako bi dijete moglo to postići važno je da je vrtić uključen i u vezi sa užom i širom društvenom zajednicom, odnosno da surađuju kako bi iste mogle biti senzibilizirane za potrebe djeteta i potrebe odgojno-obrazovne ustanove (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje,

2014). Također se u obzir mora uzeti lokacija samog vrtića jer ona sama utječe na mogućnosti samih projekata, odnosno u kojem će smjeru oni teći. Primjerice ukoliko govorimo o vrtiću koji se nalazi u periferiji grada, veća je mogućnost da će oni imati više prilika za neposredni doticaj s prirodom, dok će vrtići koji se nalaze u samom centru grada imati više mogućnosti posjetiti specifične lokalitete poput raznih muzeja, izložba i slično.

Zbog svega navedenoga, na temelju broja posjećenosti određenih mjesta ne možemo donositi konkretne zaključke, no možemo ipak uočiti kako je najbrojnije mjesto provođenja projekata grad i okolica vrtića što je svakako uvijek najdostupnije svim vrtićima bez obzira na sadržaje koji su dostupni u određenom gradu i okolici.

6.4. Broj projekata koji se pojavljuju u više od jedne kategorije

U većini analiziranih projekata, u sklopu pojedinog projekta posjećivalo se više raznih mjesta gdje su se provodile razne aktivnosti ovisno o potrebama i interesima djece. Iz tog su razloga određeni projekti smješteni u više različitih kodova. Od ukupno 58 projekata, njih čak 31 svrstano je u više kodova, odnosno kategorija, najmanje u dvije kategorije, a najviše u šest.

Projekt *Narodnom medicinom i ljekovitim biljem do zdravlja* smješten je u čak šest kategorije, a to su *Vanjski prostor vrtića*, *Muzeji i galerije*, *Knjižnica i čitaonica*, *Biljke u različitim staništima*, *Prodajna mjesta* i *Nesvrstano*.

Projekt *Eko-projekt: Dobri susjedi* svrstan je u dvije kategorije, a to su *Vanjski prostor vrtića* i *Grad i okolica*.

Projekt pod nazivom *Srednji vijek* smješten je u kategorijama *Povijesne znamenitosti* i *Vanjski prostor vrtića*, što znači da je prisutan u dvije kategorije.

Projekt *Ledeno doba* također je prisutan u dvije kategorije koje čine *Vanjski prostor vrtića* i *Muzeji i galerije*.

Projekt *Šuma* prisutan je kategorijama *Vanjski prostor vrtića*, *Prostori u prirodi* i *Knjižnica i čitaonica* što ukupno čini tri projekta.

Projekt *Naša eko hrana* smještena je u kategorije *Vanjski prostor vrtića* i *Prodajna mjesta*, odnosno ukupno u dvije kategorije.

Od sjemenke do suncokreta projekt je koji se nalazi u kategorijama *Vanjski prostor vrtića*, *Tvornice, radnje, radionice* i *Grad i okolica* što čini ukupno tri projekta.

Projekt *Moreška* smjestio se u dvije kategorije - *Knjižnica i čitaonica* te *Muzeji i galerije*.

Histri ili igrom pamtimo povijest projekt je koji se pojavljuje u pet različitih kategorija, a to su *Povijesne znamenitosti*, *Izleti u druge gradove*, *Muzeji i galerije*, *Grad i okolica* i *Prostori u prirodi*.

Projekt *Nikola Tesla* smjestio se u dvije kategorije, a to s *Muzeji i galerije* i *Odgajno-obrazovne ustanove*.

Projekt *Voda* (2007.) prisutan je kategorijama *Životinje u različitim staništima*, *Muzeji i galerije*, *Tvornice, radnje, radione*, *Prostori u prirodi* što čini četiri kategorije.

Projekt *Voda* (1999.) smjestio se u dvije kategorije - *Tvornice, radnje, radione* i *Prostori u prirodi*.

Dinosauri u Rovinjskom Selu projekt je koji je prisutan u tri kategorije *Prostori u prirodi*, *Povijesne znamenitosti* i *Muzeji i galerije*.

Projekt po nazivom *Lindžo* smješten je u kategorije *Muzeji i galerije*, *Grad i okolica* te *Nesvrstano*.

Projekt *Međimurje* smješten je u tri kategorije - *Muzeji i galerije*, *Knjižnica i čitaonica* i *Biljke u različitim staništima*.

Projekt *Špilja Šipun* prisutan je tri kategorije - *Muzeji i galerije*, *Grad i okolica* i *Prostori u prirodi*.

Moj Lovran projekt je koji je se nalazi u četiri kategorije - *Prostori u prirodi, Muzeji i galerije, Grad i okolica i Tvornice, radnje, radione.*

Projekt *Konavoska nošnja - blago našeg kraja* također se nalazi u četiri kategorije, a to su *Izleti u druge gradove, Nesvrstano, Tvornice, radnje, radione* te *Muzeji i galerije.*

Projekt *Struja* nalazi se u dvije kategorije - *Grad i okolica i Tvornice, radnje, radione.*

Projekt *Ča su jili naši stari?* Nalazi se u dvije kategorije, a to su *Grad i okolica i Tvornice, radnje, radione.*

Projekt *Sat* također se pojavljuje u dvije kategorije - *Grad i okolica* te *Prodajna mjesta.*

Projekt *Avion* nalazi se u kategorijama *Grad i okolica i Nesvrstano*, što ukupno čini dvije kategorije.

U dvije kategorije također je prisutan projekt *Naše prve slikovnice - Grad i okolica i Knjižnica i čitaonica.*

Projekt *We are Europe* prisutan je u četiri kategorije - *Povijesne znamenitosti, Izleti u druge gradove, Grad i okolica i Tvornice, radnje, radione.*

U četiri kategorije također se nalazi i projekt *Od drveta do papira - od papira do drveta*, a te kategorije su *Prostori u prirodi, Biljke u različitim staništima, Vanjski prostor vrtića* te *Grad i okolica.*

Projekt *Cipele* nalazi se u kategorijama *Tvornice, radnje radione, Prodajna mjesta, Knjižnica i čitaonica* te *Nesvrstano*, što ukupno čini četiri kategorije.

Projekt *Tkanina* nalazi se u dvije kategorije - *Tvornice, radnje, radione* i *Odgojno - obrazovne ustanove.*

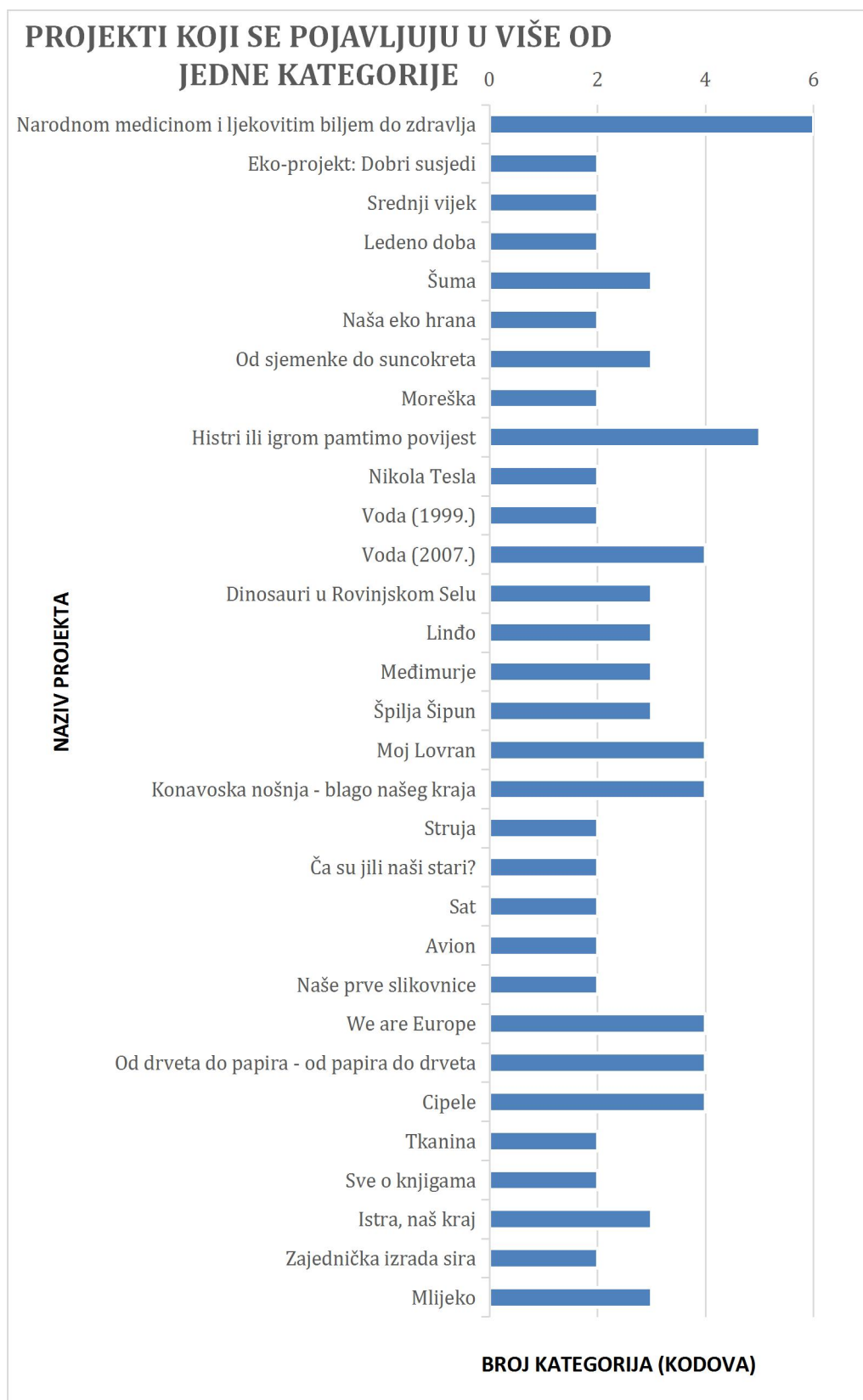
Sve o knjigama projekt je koji se nalazi u dvije kategorije, a to su *Tvornice, radnje, radione* i *Knjižnica i čitaonica.*

Projekt *Istra, naš kraj* prisutan je u kategorijama *Tvornice, radnje, radione, Izleti u druge gradove* i *Nesvrstano* što čini ukupno tri kategorije.

Projekt *Zajednička izrada sira* nalazi se u dvije kategorije - *Tvornice, radnje, radione* i *Prostori u prirodi.*

Projekt *Mlijeko* nalazi se u tri kategorije - *Prodajna mjesta, Životinje u različitim staništima* te *Nesvrstano*.

Graf 3: Projekti koji se pojavljuju u više od jedne kategorije

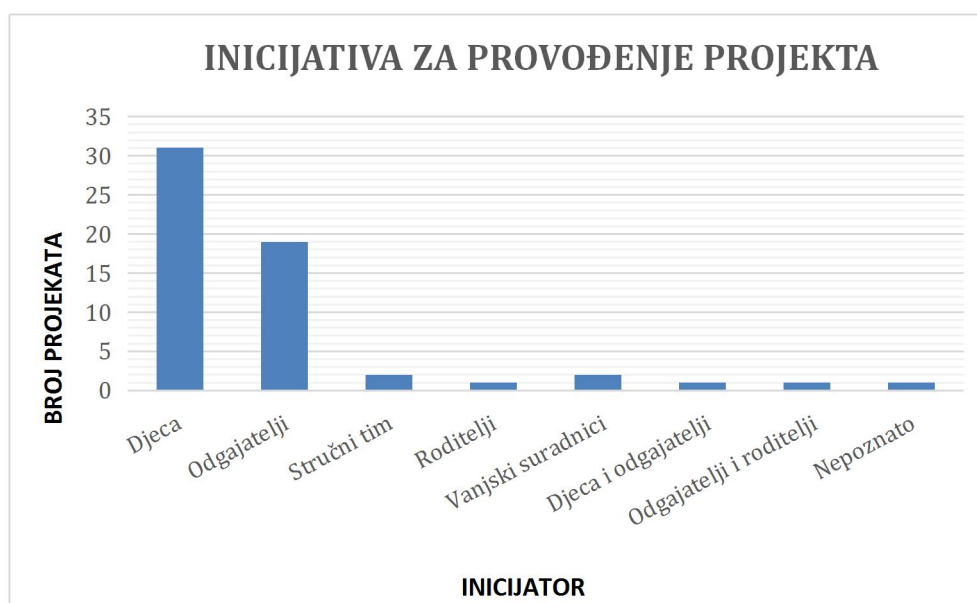
Iz rezultata je vidljivo kako je više od polovice svih projekata prisutno u više kategorija (kodova) ovisno o mjestu provedbe ili posjećivanja. Samo jedan projekt je prisutan u čak 6 različitih kategorija, te je samo jedan projekt prisutan u 5 kategorija. Šest projekata je prisutno u 4 različite kategorije, dok je u 3 kategorije prisutno čak osam projekata. Najviše projekata, njih petnaest, je prisutno u 2 različite kategorije. Takva pojavnost u više kategorija s obzirom na mjesto provođenja nam govori o raznolikosti pojedinih projekata te mogućnosti projekata jedne teme da se proširi na različita područja i upotpuni znanja i iskustva različitim aktivnostima i posjetima određenih mjesta i lokaliteta.

6.5. Inicijativa za provođenje projekata

Kao jedan od istraživanih podataka bila je i sama inicijativa za provođenje i pokretanje projekata. Taj nam je podatak važan jer je poželjno da je projekt iniciralo samo dijete jer to znači da su slijeđeni dječji interesi.

Od ukupno 58 projekata najviše projekata inicirala su djeca, čak 31 projekt, dok su odgajatelji inicirali 19 projekata. Ostali koji su inicirali projekt bili su stručni tim i vanjski suradnici koji su inicirali 2 projekta, dok su roditelji, djeca i odgajatelji te odgajatelji i roditelji inicirali po jedan projekt. Uz navedene, u jednom je projektu inicijativa bila nepoznata, odnosno nije bila vidljiva u napisanom članku.

Graf 4: Inicijativa za provođenje projekta

Iz analiziranih podataka vidi se kako su najviše projekata inicirala sama djeca te iz toga možemo zaključiti kako su ti projekti doista vođeni suvremenom paradigmom i sociokonstruktivističkim pristupom gdje dijete nadograđuje svoje znanje učeći i istražujući svijet oko sebe samostalno i s drugom djecom i odraslima. Odgajatelji su inicirali 19 projekata što je relativno visok broj s obzirom da bi projekti trebali biti na temelju interesa djece. No ne možemo generalizirati i reći da ti svi projekti koje su inicirali odgajatelji tradicionalnog pristupa. Razlog tomu je što odgajatelj ponekad uočava da je u njegovoj skupini potrebno razviti određene vještina ili znanja za koja djeca neće samoinicijativno pokazati zanimanje. Takve prirode je primjerice projekt *Alergija u dječjoj dobi* gdje je cilj bio omogućiti djeci i odraslima bolji, potpuniji uvid u prirodu bolesti, načine suočavanja i adekvatnog reagiranja, kao i upoznati kakvoću življenja djeteta te razvijati sposobnosti kontrole intenzivnog afektivnog stanja. Takvi projekti važni su za dijete i roditelje kako bi osvijestili pojedine aspekte zdravlja, naučili zaštititi svoje dijete, ali i kako bi se dijete znalo samostalno zaštititi. Zbog uočene potrebe kod djece pojedine projekte također su inicirali roditelji, stručni tim i vanjski suradnici.

6.6. Sudionici projekata

U provođenju projekta veliku važnost imaju i sami sudionici koji mogu biti raznorazni i u velikoj mjeri doprinijeti razvitku projekta te boljem razumijevanju određenih sadržaja i pojava djece. Sudionici koji se pojavljuju su djeca, odgajatelji, roditelji, vanjski suradnici, stručni tim i osoblje vrtića.

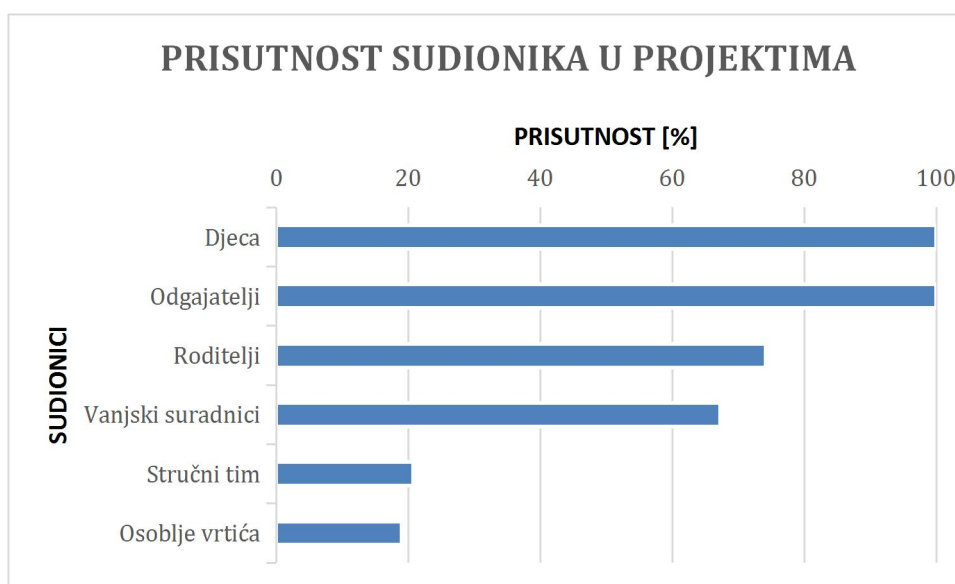
Pod *osoblje vrtića* misli se na domara vrtića, kuharice i spremačice. U *stručni tim* spadaju pedagog, psiholog te kako se navodilo u projektu “stručni tim” gdje se ne navodi točno na koga se misli. Pod *roditelji* se uz majku i oca misli i na djedove i bake, odnosno na užu obitelj. Bake i djedovi kao sudionici nisu prisutni u sto posto slučajeva gdje se spominju *roditelji* već se povremeno pojavljuju, no zbog lakšeg pregleda su svrstani u istu kategoriju s majkom i ocem. U daljnjem su pregledu udjeli izraženi u postotcima zaokruženi na cijele brojeve radi preglednosti.

Odgajatelji i djeca sudionici su koji se pojavljuju u 100 % projekata, odnosno u svih 58 projekata. Roditelji se pojavljuju u 74 % projekata, odnosno u 43 projekta, vanjski

suradnici prisutni su u 67 % slučajeva što ujedno znači i prisutnost u 39 projekata. Stručni tim prisutan je u 21 % slučajeva, odnosno u 12 projekata, dok je osoblje vrtića prisutno u 19 % projekata, odnosno u 11 projekata.

Graf 5: Sudionici projekta

Kod analize sudionika možemo uočiti kako su u svakom projektu prisutna djeca i odgajatelji te su oni nužni sudionici svakoga projekta. Razlog tomu je što djeca određuju smjer projekta, a odgajatelj je tu da djetetu omogući potrebne materijale i uvjete te da prepozna određene interese. S nešto manjom pojavnošću slijede ih roditelji i vanjski suradnici, dok se stručni tim i osoblje vrtića najmanje uključuju u projekte. Ovisno o temi i smjeru projekta bili su prisutni i potrebni određeni ostali sudionici (osim djece i odgajatelja), pa je tako i iz rezultata vidljivo kako je u većini projekata prisutna suradnja s ostalim sudionicima, a to nam ukazuje na važnost i potrebitost suradnje s roditeljima, stručnim timom te lokalnom zajednicom kao važnim članovima odgojno-obrazovnog procesa. Iz postotka prisutnosti roditelja (74 %) možemo zaključiti kako se roditelje zaista doživljava kao partnere i ravnopravne članove vrtića koji mogu doprinijeti i obogatiti kvalitetu odgojno - obrazovne ustanove (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014). Vanjski su suradnici također zastupljeni u većini projekata (67 %) te se može uvidjeti potreba za učenjem od drugih osoba i stručnjaka što zasigurno podiže

kvalitetu projekta. Stručni je tim, kao i osoblje vrtića sudjelovalo u samo 10-ak projekata te iako se ovisno o samom projektu određuje što i tko je sve potreban, poželjno bi bilo uključivati sve sudionike u projekte pa tako i stručni tim i osoblje vrtića. Oni također mogu doprinijeti razvoju projekta i boljem razumijevaju, te potencijalnom drugačijem sagledavanju i rješavanju određenih situacija i izazova.

Suradnja i partnerstvo su u svakom slučaju važne sastavnice u odgoju i obrazovanju djeteta, pa tako i u provedbi projekta jer doprinose boljem razumijevanju, povezivanju različitih ljudi, upoznavanju djece s novim nepoznatim stvarima i prihvaćanju istih, a sve radi postizanja dobrobiti za dijete.

7. ZAKLJUČAK

Suradnja s lokalnom zajednicom kao i učenje unutar zajednice neizbježan je dio djetetova života i kao takav oblik učenja predstavlja brojne benefite za njegov razvoj. Kroz ovaj rad analizom sadržaja ustanovljeno je da je ukupno objavljeno 58 projekata istraživane tematike te da broj projekata u pojedinoj godini varira. Primjerice, u nekim godinama nije objavljen niti jedan projekt, a razlozi tome i dalje su nepoznati. Postoji mogućnost utjecaja mnogo različitih čimbenika te se s toga nije spekuliralo o uzroku nepojavnosti odnosno neobjavljivanju projekata. Istražena su dominantna mjesta provođenja projekata te je utvrđeno da je najzastupljenije mjesto posjete grad i okolica što nam govori kako dječji vrtići iskorištavaju mjesta koja se nalaze u njihovoj neposrednoj blizini što je i logično i ekonomično. Također, osim što je najčešće jednostavnije u organizacijskom obliku, kreće se od onog što je djeci već poznato i proširuje njihove spoznaje i upoznaje se iste na novi način odnosno, omogućuju se iskustva drugačija od onih iz obiteljskog života. Pojedini projekti su se pojavljivali u više kodova, čak njih 31, što nam ukazuje kako se u sklopu jednog projekta posjećuje više raznih mjesta i na taj način omogućuje djetetu upoznavanje s različitim dimenzijama njegova okruženja te tako obogaćuje njegova znanja. Detaljnom analizom ustanovljeno je kako su većinu projekata, njih 31, inicirala djeca što svakako ukazuje na suvremeni pristup i slijeđenje dječjih interesa. U istraživanim projektima pojavljivali su se razni sudionici koji su isto tako vrlo važni za razvoj i obogaćivanje projekta te poboljšanje kvalitete odgojno-obrazovnog rada. Utvrđeno je kako su djeca i odgajatelji sudjelovali u 100 % projekata što je bilo i za očekivati, dok se roditelji i vanjski suradnici pojavljuju u nešto manjem broju projekata. Roditelji su prisutni u 74% projekata, a vanjski suradnici u 67% te je ovo pokazatelj zajedničkog funkcioniranja za dobrobit djece i sam proces učenja djece u vrtiću. Kada je riječ o stručnom timu i ostalom osoblju vrtića primijećen je nedostatak njihove uključenosti u ovakav oblik odgojno-obrazovnog rada, a bilo bi zanimljivo u sljedećim istraživanjima analizirati mogućnosti poboljšanja količine uključenosti i primjerenog oblika stručnog tima iz perspektive odgajatelja i djece. Iz svega ovoga proizlazi da je iskustveno učenje urođeno djetetu te da je to najkvalitetniji oblik učenja jer je djetetu blisko. Uz to, ne smije se zaboraviti na djetetovo osobno,

obiteljsko i lokalno okruženje uz koje je ono usko vezano i koje, ukoliko je poticajno, djetetu omogućava pravilan razvoj i osposobljavanje za život u zajednici.

Smatram da je rad na projektu kao oblik učenja vrlo pozitivan, ali i nužan jer on omogućuje djeci da istražuju, diskutiraju, izgrađuju, nadograđuju, konstruiraju i rekonstruiraju svoja znanja. Uz to, kroz projekt se djeci nudi mogućnost upoznavanja s neposrednom okolinom, ali i okolinom koja im nije nužno poznata i s kojom se inače ne bi susreli. Također, držim ga povoljnim i korisnim za djecu ukoliko se zaista slijedi dječji interes. Rad na projektu omogućava, odnosno najčešće uključuje i dimenziju suradnje s lokalnom zajednicom koju kao takvu smatram iznimno korisnom. Pomoću suradnje s lokalnom zajednicom, preciznije s različitim ustanovama i profesionalcima iz određenih područja djeci se može približiti i otkriti svijet oko njih samih. S druge strane je važno da se odgajatelji ne ustručavaju priznati vlastiti manjak znanja u nekom području, no moraju biti spremni učiti s djecom. Kroz ovo je istraživanje prikazana suradnja s lokalnom zajednicom u sklopu projekata te smatram da, iako u pojedinim godinama nije objavljen niti jedan projekt, su rezultati izrazito pozitivni jer pokazuju kako odgajatelji zaista koriste projekt kao dio svoga rada, a svoju neposrednu okolinu kao izvor znanja i mogućnost za nova životna iskustva za djecu, ali i za njih same.

Zaključila bih ovaj rad s pozivom odgajateljima da zaista objavljuju i dijele svoje primjere odgojno-obrazovnoga rada jer nam takvih primjera nedostaje prilikom fakultetskog obrazovanja stoga su takvi radovi od izrazite vrijednosti. Oni nam služe kao primjeri dobre prakse te uz njih možemo osvijestiti dobre i loše strane odgojno-obrazovnoga rada te unaprijediti praksu.

8. LITERATURA

1. Antulić Majcen, S., Pribela-Hodap, S. (2017). Prvi koraci na putu prema kvaliteti: Samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Pribavljeno 16.8.2022., s https://www.ncvvo.hr/wp-content/uploads/2020/04/Prvi-koraci-na-putu-prema-kvaliteti_Samovrednovanje-ustanova-ranoga-i-pred%C5%A1kolskoga-odgoja-i-obrazovanja.pdf
2. Bajčić, T. (2001). Svrha i značaj suradnje obiteljskog doma i vrtića. *Dijete, vrtić, obitelj*, 7 (26), 11-14. Pribavljeno 11.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/181860>
3. Cohen, B. (2011). Razumjeti sebe i druge: važnost mjesta odrastanja i vlastitog identiteta u multikulturalnom društvu. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (65), 2-5. Pribavljeno 11.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/124292>
4. Čudina-Obradović, M., Brajković, S. (2009). Integrirano poučavanje. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
5. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*. Pučko otvoreno učilište Korak po korak. Pribavljeno 10.6.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/dvo>
6. Đurić, S., Popović-Ćitić, B., & Marković, M. (2012). Pozitivna školska klima kao ključni socijalno-psihološki aspekt bezbednosti obrazovno-vaspitnih ustanova. Popović-Ćitić, B., Đurić, S., Kešetović, Ž. (ur.) *Bezbednosni rizici u obrazovno–vaspitnim ustanovama* (str. 73-88). Beograd: Univerzitet u Beogradu. Pribavljeno 13.8.2022., sa <https://fb.bg.ac.rs/download/Biblioteka/PosebnaIzdanja/Bezbednosni%20rizici%20u%20o-v%20ustanovama.pdf>
7. Harwood, T. G., Garry, T. (2003). An Overview of Content Analysis. *The Marketing Review*, 3 (4), 479-498. Pribavljeno 22.6.2022., sa <https://doi.org/10.1362/146934703771910080>
8. Healey, M. i Jenkins, A. (2000). Kolb's Experiential Learning Theory and Its Application in Geograpy in Higher Education. *Journal of Geograpy*, 99 (5), 185-195. Pribavljeno 8.8.2022., sa

- https://www.researchgate.net/publication/233121264_Kolb%27s_Experiential_Learning_Theory_and_Its_Application_in_Geography_in_Higher_Education
9. Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288. Pribavljeno 22.6.2022., sa <https://doi.org/10.1177/1049732305276687>
  10. Jelić, M., Smiljanić, M. i Kuljašević, K. (2013). Suradnja vrtića s roditeljima – primjeri dobre prakse. *Dijete, vrtić, obitelj*, 19 (72), 4-6. Pribavljeno 11.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/145491>
  11. Kanjić, S. i Boneta, Ž. (2012). Viđenje partnerstva obitelji i vrtića očima roditelja. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18 (70), 8-10. Pribavljeno 11.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/123763>
  12. Katz, L.G., Chard, S. D. (1992). *The Project Approach*. ERIC Publications. Pribavljeno 8.8.2022., sa <https://eric.ed.gov/?id=ed340518>
  13. Kolak, A. (2006). Suradnja roditelja i škole. *Pedagogijska istraživanja*, 3 (2), 123-138. Pribavljeno 11.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/139245>
  14. Kolb, D. A., Boyatzis, R. E., i Mainemelis, C. (2001). Experiential learning theory: Previous research and new directions. In R. J. Sternberg & L.-f. Zhang (Eds.), *Perspectives on thinking, learning, and cognitive styles* (pp. 227–247). Lawrence Erlbaum Associates Publishers. Pribavljeno 8.8.2022., sa https://www.researchgate.net/publication/284458870_Experiential_Learning_Theory_Previous_Research_and_New_Directions_in_in_Perspectives_on_Thinking_Learning_and_Cognitive_Styles
  15. Kolb., D., A. i Kolb, A. Y. (2013). *The Kolb Learning Style Inventory 4.0: A Comprehensive Guide to the Theory, Psychometrics, Research on Validity and Educational Applications*. Experience Based Learning Systems, Inc. Pribavljeno 8.8.2022., sa https://www.researchgate.net/publication/303446688_The_Kolb_Learning_Style_Inventory_40_Guide_to_Theory_Psychometrics_Research_Applications
  16. Laevers, F. (2006). Uvod u iskustveno učenje - Kako odgoj i obrazovanje učiniti djelotvornijim kroz dobrobit i uključenost. *Dijete, vrtić, obitelj*, 12 (45), 2-6. Pribavljeno 10.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/177721>

17. Matijević, M., Bilić, V., Opić, S. (2016). Pedagogija za učitelje i nastavnike. Zagreb: Školska knjiga.
18. Mavračić Miković, I. (2019). Stavovi roditelja i odgojitelja o oblicima suradnje i partnerstva u dječjem vrtiću . Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek, 3 (3.), 69-84. Pribavljeno 16.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/234848>
19. Miljak, A. (1999). Rad na projektima. Dijete, vrtić, obitelj, 5 (18-19), 19-20. Pribavljeno 11.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/183808>
20. Miljak, A (2009). Integracijski pristup u ranom odgoju i obrazovanju na konceptualnoj i/ili djelatnoj razini. Paragvaj, S., Zupančić, T. (ur.). Zbornik radova: Integracijski pristup kao načelo u radu s djecom predškolske dobi.
21. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH (2014). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Pribavljeno 16.8.2022., sa file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/dokumen.tips_nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf
22. Mlinarević, V. (2004). Vrtićko okruženje usmjereno na dijete. Život i škola, 11(1), 112-119. Pribavljeno 16.8.2022., sa https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjwJGes-n5AhUF57sIHSuaBCUQFnoECAsQAQ&url=https%3A%2F%2Fbib.irb.hr%2Fdatoteka%2F183458.Vrtino_okruzenje_usmjereno_na_dijete.pdf&usg=AOvVaw2tMgqehvoIgcbtARJKS5u9
23. Mlinarević, V., & Tomas, S. (2010). Partnerstvo roditelja i odgojitelja—čimbenik razvoja socijalne kompetencije djeteta. Magistra iadertina, 5(5), 143-158. Pribavljeno 11.8.2022., sa https://bib.irb.hr/datoteka/510126.Microsoft_Word_Partnersstvo_roditelja_i_odgojitelja.pdf
24. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (2012). Priručnik za samorednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Pribavljeno 16.8.2022., sa http://dokumenti.ncvvo.hr/Samovrjednovanje/Tiskano/prirucnik_predskolski_odgoj.pdf

25. Novak, J. (2010). Razvoj mogućnosti za romsku djecu u hrvatskim vrtićima i školama. *Djeca u Europi*, 2 (3), 21-21. Pribavljeno 12.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/144610>
26. Petrović Sočo, B. (2009). Međuovisnost kurikuluma ranoga odgoja i institucijskoga konteksta. U Bouillet, D. i Matijević, M.(ur.). *Kurikulumi ranog odgoja i obveznog obrazovanja* (str. 185-196). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
27. Petrović-Sočo, B. (2013). Razvoj modela kurikuluma ranoga odgoja i obrazovanja. *Dijete, vrtić, obitelj*, 19 (71), 10-13. Pribavljeno 16.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/145400>
28. Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikuluma ranog odgoja. *Pedagoški istraživanja*, 6 (1-2), 123-136. Pribavljeno 16.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/118104>
29. Ronning, W. (2010). "Učenje u zajednici u Norveškoj" - Razvijanje osjećaja zajedništva kod malene djece: učenje u zajednici u norveškim seoskim vrtićima. *Djeca u Europi*, 2 (3), 12-13. Pribavljeno 11.8.2022., sa <https://hrcak.srce.hr/144578>
30. Silveira, V. (2020). Iskustveno učenje. *Outward Bound Croatia*. Pribavljeno 25.8. sa <https://www.outwardboundcroatia.com/blog/iskustveno-ucenje/>
31. Slunjski, E (2001). *Integrirani predškolski kurikulum: rad djece na projektima*. Zagreb: Mali profesor.

9. PRILOZI

Prilog 1: Tablica analize projekata s tematikom iskustvenog učenja u zajednici u razdoblju od 1999. do 2019. godine

KOD	IME PROJEKTA	GODINA	DJEČJI VRTIĆ	CILJ	INICIJATIVA	SUDIONICI	MJESTO POSJETA I PROVOĐENJA	AKTIVNOSTI
VANJSKI PROSTOR VRTIĆA	Naš vrt - vrtlarenje	1999.	DV Oršula, (Šibenik)	Razumjeti svijet koji nas okružuje - istražiti svijet prirode.	Odgajatelj	Djeca, odgajatelji	Vrt dječjeg vrtića	Vrtlarenje (čišćenje korova, grabljanje zemlje, sadnja, gnojenje, zalijevanje, branje plodova)
	Zmija	2000.	DV Tinjan (Pazin)	Saznati više o zmijama	Djeca	Djeca, odgajateljice, Prirodoslovni muzej	Dvorište vrtića	Razgovor o zmijama jer je netko rekao da je vidio zmiju u daljini
	Dinosauri	2001.	DV Krijesnica (Rijeka)	Upoznati karakteristike i vrste dinosaura.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji	Centar za igre na zraku - dvorište vrtića	Gradnja pećine za dinosaura od granja, lišća, trave uz korištenje već postojećih grmova
	Narodnom medicinom i ljekovitim biljem do zdravlja*	2002.	DV Budućnost (Zagreb)	Zadovoljiti djetetovu potrebu za učenjem uz vlastitu inicijativu, kroz istraživanje i otkrivanje raznolikosti ljekovitog bilja i njegove primjene	Djeca	Djeca, odgajatelji roditelji, etnologica Željka Jelavić, gospodin Milan Suban	Dvorište vrtića	Pronalazak ljekovitog bilja u dvorištu te presađivanje u centru - vrt ljekovitog bilja; stvaranje malog botaničkog vrta ljekovitog bilja
	Eko-projekt: Dobri susjedi*	2003.	DV Bukovac (Zagreb)	Poboljšati kvalitetu življenja samog vrtića, ali i šire	Odgajatelj	Djeca, odgajatelji, roditelji, stručni	Vanjski prostor dječjeg vrtića	Čišćenje

						tim, ravnatelj škole, nastavnici nižih razreda i pedagog, osnovnoškolci i njihovi roditelji, mještani, župnik, novinarka, radnici		
Srednji vijek*	2008.	DV Malešnica (Zagreb)	Proširiti spoznaje o Srednjem Vijeku i dvorcima	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, pripravnice, ostali djelatnici vrtića: krojačica, domar, kuharica, pedagoginja, stručni vodič	Dvorište vrtića	Gradnja dvorca u pješćaniku, korištenje kantica za izradu kule, a rukama oblikuju zidove	
Podprojekt Merlinov čarobni vrt	2008.	DV Malešnica (Zagreb)	Okopati parcelu za vrt, zasaditi biljke	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, roditelji, bake	Vrt dječjeg vrtića	Okopavanje vrta, usitnjavanje zemlje malim motikama i lopaticama te plijevljenje vrta od korova, presađivanje biljaka	
Ledeno doba*	2011.	DV Radost (Crikvenica)	Traženje odgovora o izumrlim životinjama	Djeca	Djeca, odgajatelji, kustosica Tea, članovi Hrvatskog biospeleološkog društva	Dvorište vrtića	Igra speleologa - komadićem drveta iskopavanje kamenčića koji su nalikovali kostima	

Šuma*	2013.	DV Budućnost (Zagreb)	Dublje upoznati šumu, njezine specifičnosti i zanimljivosti	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, članovi stručnog tima (pedagoginja), djelatnici Botaničkog vrta	Dvorište vrtića	Na dvorištu prekrivenom snijegom - igra pogodi po tragovima o kojoj je životinji riječ. Uočavanje kako drveće zimi izgleda drukčije, promatranje ledenica. Na Dan planeta Zemlje - sadnja stabla graba u dvorište vrtića (promatranje i briga o stablu)
Naša eko hrana*	2013.	DV Varaždin - Biškupec	Uzgojiti eko povrće u vrtićkom vrtu te kod djece, ali i njihovih roditelja, razviti svijest o utjecaju tako uzgojene hrane na zdravlje ljudi i zaštitu prirode i okoliša.	Djeca	Djeca, odgajatelji, prodavači na tržnici	Vrtićki vrt	Promatranje raznih fenomena prirode - truljenje, briga o biljkama - otklanjanje korova, zalijevanje, praćenje rasta i razvoja
Od drveta do papira - od papira do drveta*	2014.	DV Vladimira Nazora (Zagreb)	Proučiti drveće te omogućiti djeci da kroz neposredno iskustvo i istraživanje razvijaju ekološku osjetljivost, a naglasak je stavljen na značaj	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, domar, Dječja knjižnica Ivane Brlić-Mažuranić	Vrt dječjeg vrtića	Sadnja stabla i svakodnevna briga o stablu

				drveća i šuma za naš život.				
	Od sjemenke do suncokreta*	2015.	DV Maslačak (Zaprešić)-područno odjeljenje Januševec	Pratiti cjelokupni rast suncokreta kao autohtone i višestruko korisne biljke.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, stručni tim, zaposlenici tvornice	Dvorište vrtića	Kopanje gredica i kanalića, sadnja sjemena suncokreta, zalijevanje
ZDRAVSTVENE INSTITUCIJE	Alergija u dječjoj dobi	2001.	DV Sesvete (Sesvete)	Omogućiti djetetu i odraslima bolji, potpuniji uvid u prirodu bolesti, načine suočavanja i adekvatnog reagiranja. Upoznati kakvoću življenja djeteta. Razvijati sposobnost kontrole intenzivnog afektivnog stanja.	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, roditelji, pulmolog	Alergološka ambulanta	Posjet pulmologu, promatranje demonstracija liječnika i slušanje njegovih uputa

	Učimo rasti zdravo	2003.	PC Baredice - CPO Zamet (Rijeka)	Stjecanje navika za očuvanje zdravlja, usvajanje zdravih oblika življenja te podizanje opće zdravstvene kulture	Djeca	Djeca, odgajatelji, stomatolog, liječnik, fizijatar	Stomatološka ambulanta	Obavljen sistematski pregled
	Higijenom do zdravlja	2008.	Gradski vrtić Šibenik (Šibenik)	Potaknuti i senzibilizirati prije svega odrasle koji skrbe za djecu (roditelje i odgajatelje) na važnost i utjecaj higijenskih navika na zdravlje, te omogućiti djeci da kroz igru prakticiraju i uče postupke za stjecanje pravilnih higijenskih navika. Temeljiti i ustrajni pristup na razvoju i usvajanju osnovnih higijenskih navika u svrhu očuvanja zdravlja.	Zdravstvene voditeljice	Djeca, odgajatelji, zdravstvene voditeljice, roditelji, pomoćno osoblje, stomatolog, laborant	Stomatološka ambulanta, dječji odjel bolnice, laboratorij	Razgovor za stomatologom, razgovor s laborantom, upoznavanje mikroskopa, bakterija i virusa, posudba i komentiranje slikovnica – ‘Gric i Grec’, ‘Moji zubi’, ‘Čoki u cirkusu’, ‘Ćiribu ćiriba’, ‘Temperature više nema’.

MUZEJI I GALERIJE	Ljudi, običaji i stari zanati	2001.	DV Vrbnik (Zagreb)	Uvesti djecu u svijet starina i vrijednosti rada ljudskih ruku kako bi pomogli obnovi sustava vrijednosti temeljenog na radu.	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, roditelji	Muzej za umjetnost i obrt	Posjeta izložbe profesora i učenika Škole za primijenjenu umjetnost, pridruživanje stvaralačkoj radionici modeliranja i lončarstva
	Dinosaur	2002.	DV Kolibri (Zagreb)	Doznati više o dinosaurima - izumrlim životinjama.	Djeca	Djeca, odgajatelji, kustosi Prirodoslovnog muzeja, roditelji, ravnateljica Prirodoslovnog muzeja, časopis Drvo znanja, muzej u Krapini	Galerija Klovićevi dvori, Prirodoslovni muzej	Posjeta i razgledavanje izložbe Dinosauri (postanak, opstanak, nestanak)
	Narodnom medicinom i ljekovitim biljem do zdravlja*	2002.	DV Budućnost (Zagreb)	Zadovoljiti djetetovu potrebu za učenjem uz vlastitu inicijativu, kroz istraživanje i otkrivanje raznolikosti ljekovitog bilja i njegove primjene	Djeca	Djeca, odgajatelji roditelji, etnologica Željka Jelavić, gospodin Milan Suban	Etnografski muzej Zagreb	Posjeta, razgledavanje izložbe ljekovitog bilja Posjeta i suradnja s etnologicom, prisustvovanje i sudjelovanje na radionici - kušanje čajeva i upoznavanje mirisa

	Moreška *	2003.	DV Korčula (Korčula)	Povezati vrtić što više s obiteljima i svim društvenim čimbenicima. Poticati i njegovati ljubav i pozitivan odnos prema baštini svog kraja - upoznati kulturne i povijesne vrijednosti i bogatstvo kraja u kojem dijete živi. Razvijati nacionalni i kulturni identitet djeteta te poticati upoznavanje drugih zemalja i rasa. Razvijati ljubav prema plesu i organiziranom kretanju, razvijati motoričke i stvaralačke sposobnosti.	Teta Fani	Djeca, odgajatelji, teta Fani, roditelji, bake i djedovi, kuharice, spremačice, kulturna društva, domar Pero, glazbenici	Gradski muzej	Posjeta, upoznavanje nošnje Moreške
	Histri ili igrom pamtimo povijest*	2003.	DV Tratinčica (Pula)	Upoznavanje sebe i vlastite baštine, kao i njezina bogatstva.	Djeca	Djeca, odgajatelji, djelatnici Arheološkog muzeja	Izložba dr. K. Mihovilić u Arheološkom muzeju	Razgledavanje fotografija s izložbe dr. K. Mihovilić iz 1998. te upoznavanje sa životom Histra

						(arheolozi), ravnateljica muzeja, kustos pedagog	Povijesni muzej Istre	Dječja izložba, sudjelovanje u igrama u prostoru dvorišta muzeja
Nikola Tesla*	2007.	DV Karlovac (Karlovac)	Istraživanje i otkrivanje informacija o struji, njezinom nastanku i svrsi te upoznavanje djece s likom i djelom Nikole Tesle	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, ravnateljica, stručni tim vrtića, vanjski suradnici (električar, vodoinstalater), gimnazijalci, stručne suradnice: prof. Tanja Mihaljević i prof. Darinka Vučković, drugi odgajatelji, kućni majstor	Muzej 'Smiljan' u Smiljanu	Izlet u Smiljan, razgledavanje muzeja, upoznavanje nastanka munja i grmljavina, učenje o elektricitetu, igra na "Svemirskom igralištu"	
Voda*	2007.	DV Rijeka - CPO Mirta (Rijeka)	Provesti istraživanje i eksperimente vezane uz vodu.	Djeca	Djeca, odgajatelji	Prirodoslovni muzej u Rijeci	Izleti, posjete i razgledavanje u svrhu stvaranja novih saznanja o vodi	
Dinosauri u Rovinjskom Selu*	2008.	DV Neven, Područno odjeljenje, Rovinjsko Selo (Rovinj)	Pronaći primjerene aktivnosti koje djetetu pridonose zadovoljstvo i pridonose bezbolnijoj prilagodbi na vrtić. Dolazak do novih	Roditelji	Djeca, odgajatelji, roditelji, djelatnik turističke zajednice Bale, paleontolog (jedini	Bale i galerija 'Ulika'	Razgledavanje, promatranje dijelova kostiju i zaključivanje kojem dijelu kostura mogu pripadati, razgovor s djelatnikom turističke zajednice	

				spoznaja o dinosaurima.		dinosaurolog u Hrvatskoj) - Aleksandar Mezga s Geološko-paleontološkog instituta u Zagrebu, likovna umjetnica, glazbenik Edi Maružina iz grupe Gustafi, profesor likovne kulture, profesor slastičarstva		Bale; izložba dječjih radova, izvedba pjesme Dinosauri u Istri s glazbenikom, kviz s roditeljima
Lindo*	2011.	Dječji vrtići Dubrovnik / DV Pile	Približiti djeci tradicionalnu dubrovačku poskočicu Lindo	Odgajatelji	Djeca, odgajateljice, roditelji, članovi ansambla Lindo	Etnografski muzej Dubrovačkih muzeja	Posjeta i razgledavanje izložbe narodnih nošnji Dubrovačkog primorja	
Ledeno doba*	2011.	DV Radost (Crikvenica)	Traženje odgovora o izumrlim životinjama	Djeca	Djeca, odgajatelji, kustosica Tea, članovi Hrvatskog biospeleološkog društva	Muzej Grada Crikvenice	Posjet izložbi 'Lavlja jama', razgledavanje vitrine s kostima, gledanje video zapisa ulaska speleologa u jamu; prezentacija projekta 'Ledeno doba' - postavljanje likovne izložbe radova djece 'Životinje ledenog doba', plesna	

								izvedba 'Ljudi ledenog doba'; otkrivanje tajne jame 'Vrtara mala'
	Hrvatska i australska bajka u likovnom i literarnom stvaralaštvu djece	2011.	DV Pčelica (Zagreb)	Promicati upoznavanje kulturnih raznolikosti sadržanih u autentičnim motivima priča kroz različit kreativni izričaj djece	Profesorica likovne kulture Dijana Nazor	djeca iz DV Pčelica (Zagreb), djeca iz vrtića iz Australije, prof. likovne kulture Dijana Nazor, dr. sc. Suzana Klarin Žaper iz Centra za rani dječji razvoj pri Sveučilištu Melbourne, odgajateljica iz zagrebačkog vrtića 'Pčelica' i odgajateljice melburnškog dječjeg vrtića	Izložba instalacija Istkane zamke	Posjet australske djece izložbi
	Međimurje*	2013.	DV Fiolica (Prelog)	Istraživanje razlika u govoru pojedine djece i otkrivanje značenja već pomalo zaboravljenih međimurskih riječi kojima se neka djeca služe	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, bake i djedovi, Kulturna udruga Seljačka sloga, Turistička zajednica, predstavnici muzeja Croata insulanus, članovi Udruge studenata,	Muzej Čakovec	Sudjelovanje na izložbi s likovnim radom nastalim nakon radionice Muzejske pričalice za djecu predškolske dobi

						Udruga umirovljenika, te Osnovna i Srednja škola Prelog, etno-pjevačica međimurskih narodnih pjesama		
	Špilja Šipun*	2013.	DV Konavle (Cavtat)	Upoznavanje prirodnog i kulturnog konteksta našeg kraja, špilje Šipun	Djeca	Djeca, odgajatelji, muzejska pedagoginja	Prirodoslovnom muzeju u Dubrovniku	Posjeta, razgledavanje izložbe i modela špilje od papira - poticaj za nastanak projekta
	Moj Lovran*	2013.	DV Opatija	Upoznati život našeg mjesta, raznolikost djelatnosti, tradicijske zanate, običaje kraja: poštovati ostavštinu ranijih generacija kako bi je sačuvali za budućnost; spoznati što im zajednica pruža	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, djeca iz škole i Doma za nezbrinutu djecu, roditelji, nono dječaka iz skupine, predsjednik Udruge Naš Lovran, turistički vodič (tata iz skupine), stolar (tata iz skupine), tata glazbenik i njegov kolega, najpoznatija lokalna grupa	Galerija Laurus	Prezentacija projekta, izložba na temu 'Moj Lovran', nastupi djece, lutkarska predstava roditelja

	Konavoska nošnja - blago našeg kraja*	2014.	DV Konavle (Cavtat)	Približiti djeci na neposredan i njima primjeren način kulturnu baštinu Konavala.	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, akademska slikarica, roditelji, baka djevojčice iz skupine koja veze, Vlaho Baule (pokretač stranice Konavoska grupa na Facebook društvenoj mreži), glazbenik i lijeričar Ivica Karaman	Galerija slikara naivca Mija Šiše Konavljanina	Izlet u Mihaniće: posjet galeriji slikara naivca Mija Šiše Konavljanina - razgledavanje, neposredan kontakt s djelima koja zorno prikazuju psihološki portret Konavoki i Konavljana, te konavoskog kraja
GRAD I OKOLICA	Struja*	1999.	DV Olge Ban (Pazin)	Istražiti kako nastaje struja	Djeca	Djeca, odgajatelji električar, gospodin Silvano Žufić	Okolica vrtića	Šetnja, proučavanje stupova od struje, debele betonske i male drvene, praćenje žica i stupova, dolazak do trafostanice te susret i razgovor s električarom
	Ča su jili naši stari?*	1999.	DV Delfin, CPO Maestral (Rijeka)	Zajedničko iskustvo i učenje o duhovnim i materijalnim bogatstvima kraja u kojem živimo.	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, mlinar, roditelji, none i nonići	Gradsko Korzo	glazbeno-scenski nastup povodom sudjelovanja u manifestaciji <i>Prosinac u gradu</i>

Sat*	1999.	DV Matulji	Saznati sve o satu (kako se radi, što se sve nalazi u njemu, kako gledati na sat, upoznati se s različitim vrstama satovima)	Djeca	djeca, odgajatelji	Matulji i Rijeka	Šetnja
Avion*	2000.	DV Radost (Crikvenica), područni odjel Selce	Istražiti avione, kako lete i kako se njima upravlja	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji	Okolica vrtića	Šetnja u kojoj se odvijalo promatranje i razgovor o avionima i njihovim bijelim tragovima (povod za projekt)
Naše prve slikovnice*	2002.	DV Vandele Božtković (Hvar)	Potaknuti pozitivan odnos prema knjizi, izvoru znanja i najboljem prijatelju.	Odgajatelji	Djeca - 4 mješovite skupine, odgajatelji, roditelji, posjetioci izložbe	Gradska loža	U suradnji s voditeljicom Gradske knjižnice - predstavljanje dječjih slikovnica usred grada, čitanje vlastitih slikovnica
Histri ili igrom pamtimo povijest*	2003.	DV Tratinčica (Pula)	Upoznavanje sebe i vlastite baštine, kao i njezina bogatstva.	Djeca	Djeca, odgajatelji, djelatnici Arheološkog muzeja (arheolozi), ravnateljica muzeja, kustos pedagog	Okolica vrtića	Šetnja, promatranje i razmišljanje o načinu kretanja Histra
						Prostor ispred Amfiteatra	Razgovor s glumcem odjevenim u rimskog vojnika na bojnim kolima

							Luka ratne mornarice u uvali Vargarola	Druženje s mornarima, upoznavanje broda i plovila po pulskoj luci promatrajući brodogradilište Uljanik
	Eko-projekt: Dobri susjedi*	2003.	DV Bukovac (Zagreb)	Poboljšati kvalitetu življenja samog vrtića, ali i šire	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, stručni tim, ravnatelj škole, nastavnici nižih razreda i pedagog, osnovnoškolci i njihovi roditelji, mještani, župnik, novinarka, radnici	Okolica vrtića	Šetnja, uočavanje zagađenja u njihovom mjestu, fotografiranje “eko-ekscesa”
							Ljekarna, pekarnica, brijachnica, trafika, dom zdravlja, pošta, cvjećarna i nekoliko kafića	Posjet nekim lokalima, izlaganje “eko” problema, prikupljanje podrške mještana, lijepljenje plakata s parolom Upomoć!
							Župni ured Markuševac	Posjeta, upoznavanje sa župnikom
							Okolica	Akcija čišćenja u kojoj su sudjelovala vrtićka djeca i njihovi roditelji, osnovnoškolci i njihovi roditelji, ai i drugi mještani

							Centar mjesta	Postavljanje plakata o tekućoj ekološkoj problematici svijeta uz Dan planeta Zemlje
Promet	2003.	DV Delfin (Rijeka)	Steći znanja o prometu, o osnovnim pravilima prometa i o ponašanju u prometu. Obogatiti dječja iskustva pravilnim predodžbama i doživljajima o svijetu oko sebe te osposobiti ih za snalaženje u svojoj okolini.	Odgajatelj	Djeca, odgajatelji, roditelji, prometna policija, voditelj projekta u Domu mladih, skupina iz DV Tinjan, Hrvatski auto klub (HAK), gledatelji na Korzu, Gradsko poglavarstvo	Kazališta, muzeji, likovna radionica, gimnastički klub	Šetnje, posjećivanje	
						Dom mladih	Slušanje predavanja o ponašanju u prometu	
						Karnevalske povorke u Opatiji i Rijeci	Prezentiranje maske Poštujte naše znakove	
Baština	2011.	Dječji vrtići Dubrovnik /DV Palčica	Zaroniti u staru priču o sv. Vlaha i upoznati festu sv. Vlaha iz daleke 1039.	Odgajatelj	Djeca, odgajatelji, roditelji, none	Crkva sv. Vlaha	Posjeta	
						Stradun	Šetnja, posjeta tvrđava, muzeja i gledanje rodne kuće dubrovačkog pjesnika i književnika Iva Vojnovića	
						Atrij palače Sponze	Javni nastup na otvaranju izložbe 'Živa baština u Dubrovniku'	

	Lindo*	2011.	Dječji vrtići Dubrovnik / DV Pile	Približiti djeci tradicionalnu dubrovačku poskočicu Lindo	Odgajatelji	Djeca, odgajateljice, roditelji, članovi ansambla Lindo	Stradun	šetnja, promatranje nošnje, instrumenta i starog primorca koji je svirao ljericu i pjevao
							Atrij palače Sponze	Javni nastup na otvaranju izložbe 'Hrvatska – živa baština' u organizaciji europskog doma Dubrovnik
	We are Europe*	2012.	DV Čakovec, područni odjel Cipelica (Čakovec)	Pomoći odgajateljima ranog i predškolskog odgoja prilikom uključivanja djece različitih kultura u odgojno-obrazovne ustanove. Poticanje razvoja djetetovog identiteta, poticanje suradničkog ponašanja, razvoj pozitivnih stavova i odnosa prema sebi i okolini, poticanje razvoja kreativnosti u različitim oblicima izražavanja i stvaranja, razvoj socijalnih i	obrazovni stručnjaci Češke Republike	Djeca, odgajateljice, roditelji, učenici srednje škole	Lokaliteti u Čakovcu	Posjeta banci, pošti, željeznici, ljekarni, starom placu i školi

				komunikacijskih vještina, poticanje prosocijalnog ponašanja.				
	Špilja Šipun*	2013.	DV Konavle (Cavtat)	Upoznavanje prirodnog i kulturnog konteksta našeg kraja, špilje Šipun	Djeca	Djeca, odgajatelji, muzejska pedagoginja	Cavtatska riva	Sudjelovanje na maškaranom povorci maskirani kao šišmiši iz špilje Šipun - upozoravanje građana o problemu zapuštenosti same špilje
	Moj Lovran*	2013.	DV Opatija	Upoznati život našeg mjesta, raznolikost djelatnosti, tradicijske zanate, običaje kraja: poštovati ostavštinu ranijih generacija kako bi je sačuvali za budućnost; spoznati što im zajednica pruža	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, djeca iz škole i Doma za nezbrinutu djecu, roditelji, nono dječaka iz skupine, predsjednik Udruge Naš Lovran, turistički vodič (tata iz skupine), stolar (tata iz skupine), tata glazbenik i njegov kolega, najpoznatija lokalna grupa	Lovran - Marunada	Sudjelovanje u svečanom defileu i programu otvaranja, kušanje pečenih maruna
							Ured Turističke zajednice	Posjeta, dobivanje prospekata i kartu kraja u kojem se nalazi vrtić, gledanje reljefnog prikaza Lovrana i okolice
							Stara jezgra Lovrana	Posjet kamenoj kuli, s visokih prozora kule gledanje panorame Lovranskog kraja

							Mul u Lovranu:	Trening s voditeljem sportskog ribolovnog društva Lovran, pecanje
Od drveta do papira - od papira do drveta*	2014.	DV Vladimira Nazora (Zagreb)	Proučiti drveće te omogućiti djeci da kroz neposredno iskustvo i istraživanje razvijaju ekološku osjetljivost, a naglasak je stavljen na značaj drveća i šuma za naš život.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, domar, Dječja knjižnica Ivane Brlić-Mažuranić	Okolica	Dijeljenje eko-letaka stanovnicima Folnegovićevo naselja	
THINK.EU	2015.	PU Dječji vrtići Pula, DV Monte Zaro	Upoznavanje djece sa značenjem EU, narodima i običajima te osnovnim karakteristikama država članica EU.	Odgajatelji	Djeca iz DV Pula, djeca iz DV Monte Zaro, odgajatelji, djelatnici EU Info pointa	EU Info point Istarske županije	Saznanja o razlozima nastanka EU te saznanja državama koje su njezine članice	
Od sjemenke do suncokreta*	2015.	DV Maslačak (Zaprešić)-područno odjeljenje Januševec	Pratiti cjelokupni rast suncokreta kao autohtone i višestruko korisne biljke.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, stručni tim, zaposlenici tvornice	Okolica	Šetnja okolicom kako bi skupina odabrala cvijet čije bi ime nosila ta skupina - pronalazak suncokreta	

TVORNICE, RADNJE, RADIONE	Voda*	1999.	DV Vukovar 2 (Vukovar)	Otkriti od kuda dolazi voda, koju vodu se smije piti, a koju ne.	Djeca	Djeca, odgajatelji, djelatnici Tvornice	Tvornica za proizvodnju vode "Vodovod grada Vukovara"	Posjeta tvornici, u predvorju upoznavanje s povijesnim razvojem vodovoda, razgledavanje slikovnih zapisa s panoa i slušanje i učenje o istima, proučavanje crpki koje crpe vodu iz Dunava te bazene u koje se ulijeva voda, slušanje o postupku dezinfekcije vode, u laboratoriju učenje od tete "u bijelom" o utvrđivanju loše ili dobre vode koja se pije, kušanje vode
	Cipele*	1999.	DV Olge Ban (Pazin)	stražiti kako se popravljaju cipele te njihovu povijest i nastanak.	Djeca	Djeca, odgajatelji, postolar, roditelji, medicinska sestra	Postolarska radnja	Posjet radnji, promatranje kako postolar popravlja cipele, donošenje dječjih cipela na popravak
	Struja*	1999.	DV Olge Ban (Pazin)	Istražiti kako nastaje struja	Djeca	Djeca, odgajatelji električar, gospodin Silvano Žufić	Hrvatska elektroprivreda - pogon Pazin	Posjeta, učenje o pogonu od gospodina S. Žufića, upoznavanje s dalekovodima i transformatorima, proučavanje postupka obračuna

								potrošnje struje u pojedinom domaćinstvu, proučavanje dizala koje se pokreće na struju
Ča su jili naši stari?*	1999.	DV Delfin, CPO Maestral (Rijeka)	Zajedničko iskustvo i učenje o duhovnim i materijalnim bogatstvima kraja u kojem živimo.	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, mlinar, roditelji, none i nonići	Mlin u Martinovom selu	Posjeta povodom Svjetskog dana hrane, gledali kako od kukuruza, uz pomoć vode i mlinskog kamena nastaje brašno, upoznavanje i razgovor s mlinarom i njegovim poslom	
Tkanina*	2001.	DV Vrbnik (Zagreb)	Usvajanje pojma tkanine i shvaćanje njene važnosti za ljude te upoznavanje raznih vrsta tkanina neposrednim korištenjem istih. Razlikovanje i imenovanje boja, imenovanje veličina i oblika, korištenje različitih likovnih tehnika te zajednička komunikacija i	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji	Krojačka radionica Dravinjski dom	Posjet i razgledavanje	

				dogovaranje pri izradi plakata i albuma.				
Sve o knjigama*	2002.	DV Kolibri (Zagreb)	Saznati kako nastaje knjiga.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, djeca iz susjedne skupine, knjižničar, pisac Stanislav Femenić, majka knjižničarka	Knjigovežnica	Razgledavanje strojeva u radu, upoznavanje s redoslijedom spajanja knjiga	
Istra, naš kraj*	2002.	PU DV Pula, OJ centar, DV Centar (Pula)	Upoznati djecu sa starim običajima koji izumiru.	odgajatelji (pripravnica)	Djeca, odgajatelji, roditelji, barba Valter (sakupljač istarskih suvenira), nona djevojčice iz skupine	Radionica glazbala	Posjeta	
Voda*	2007.	DV Rijeka - CPO Mirta (Rijeka)	Provesti istraživanje i eksperimente vezane uz vodu.	Djeca	Djeca, odgajatelji	Brodogradilište	Izleti, posjete i razgledavanje u svrhu stvaranja novih saznanja o vodi	
We are Europe*	2012.	DV Čakovec, područni odjel Cipelica (Čakovec)	Pomoći odgajateljima ranog i predškolskog odgoja prilikom uključivanja djece različitih kultura u odgojno-obrazovne ustanove. Poticanje razvoja djetetovog	obrazovni stručnjaci Češke Republike	Djeca, odgajateljice, roditelji, učenici srednje škole	Stari mlin na Muri	Druženje djece, roditelja i odgajatelja uoči jesenske svečanosti	

				identiteta, poticanje suradničkog ponašanja, razvoj pozitivnih stavova i odnosa prema sebi i okolini, poticanje razvoja kreativnosti u različitim oblicima izražavanja i stvaranja, razvoj socijalnih i komunikacijskih vještina, poticanje prosocijalnog ponašanja.				
Moj Lovran*	2013.	DV Opatija	Upoznati život našeg mjesta, raznolikost djelatnosti, tradicijske zanate, običaje kraja: poštovati ostavštinu ranijih generacija kako bi je sačuvali za budućnost; spoznati što im zajednica pruža	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, djeca iz škole i Doma za nezbrinutu djecu, roditelji, nono dječaka iz skupine, predsjednik Udruge Naš Lovran, turistički vodič (tata iz skupine), stolar (tata iz skupine), tata glazbenik i njegov kolega, najpoznatija lokalna grupa	Stolarija	Posjete stolariji, dobivanje drvenih otpilka i piljevine za igre, nova saznanja o strojevima, njihovoj namjeni i načinu rada, o drvetu kao sirovini	

Konavoska nošnja - blago našeg kraja*	2014.	DV Konavle (Cavtat)	Približiti djeci na neposredan i njima primjeren način kulturnu baštinu Konavala.	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, akademska slikarica, roditelji, baka djevojčice iz skupine koja veze, Vlaho Baule (pokretač stranice Konavoska grupa na Facebook društvenoj mreži), glazbenik i lijeričar Ivica Karaman	Umjetnički atelje akademske slikarice Antonije Rusković	Posjeta, učenje o postupku dobivanja i bojanja svilenog konca od dudovog svilca te upoznavanje s dijelovima konavoske nošnje. Oblačenje u 'pravu' konavosku nošnju te prilika za samostalno izvlačenje svilenog konca iz čahura
Zajednička izrada sira*	2014.	DV Carić (Novalja)	Zajednička izrada sira	Djeca i odgajatelji	Djeca, odgajatelji, roditelji, osoblje vrtića	Obližnja sirana	Posjet, upoznavanje s industrijskom proizvodnjom sira, kušanje različitih vrsta sira i uočavanje razlika u boji, mirisu, obliku i okusu
Od sjemenke do suncokreta*	2015.	DV Maslačak (Zaprešić)-područno odjeljenje Januševec	Pratiti cjelokupni rast suncokreta kao autohtone i višestruko korisne biljke.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, stručni tim, zaposlenici tvornice	Tvornica ulja 'Zvijezda'	Promatranje procesa pakiranja margarina i punionice ulja

PROSTORI U PRIRODI	Voda*	1999.	DV Vukovar 2 (Vukovar)	Otkriti od kuda dolazi voda, koju vodu se smije piti, a koju ne.	Djeca	Djeca, odgajatelji, djelatnici Tvornice	Obala rijeke Dunav	Uzimanje uzorka vode za provođenje eksperimenta u vrtiću, igranje, promatranje Vodotornja i crpne stanice vodovoda, promatranje krupnog i sitnog otpada u rijeci
	Partnerstvo s roditeljima	2002.	DV Zvončić (Našice)	Bolje se upoznati s djecom i steći uvid u njihov odnos s roditeljima. Roditelje potaknuti na partnerstvo s djecom, na druženje, suradnju i zabavu s drugim roditeljima, na stvaranje novih prijateljstava.	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, roditelji	Izletište na otvorenom - Crna klada	Igranje igara, razmjena, suradnja, druženje, pecanje u ribnjaku, jedenje lepinje, ispijanje kave, zabavljanje roditelja s djecom, šetnja, dodavanje lopte, trčanje na brdo i niz brdo, istraživanje, vrijeme ručka - serviranje stolova, posluživanje ručka, slavlje rođendana jednog djeteta - pjevanje, pljeskanje, uručivanje poklona, jedenje torte, igre: natjecanje u natezanju užeta, nogomet, graničar, pospremanje smeća

Histri ili igrom pamtimo povijest*	2003.	DV Tratinčica (Pula)	Upoznavanje sebe i vlastite baštine, kao i njezina bogatstva.	Djeca	Djeca, odgajatelji, djelatnici Arheološkog muzeja (arheolozi), ravnateljica muzeja, kustos pedagog	Obala i park	Šetnja, sakupljanje perja od galebova i golubova
Kako smo napravili marmeladu od meginja	2003.	DV Korčula (Korčula)	Iskoristiti plodove jeseni	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, Radio Korčula, kuharice, spremačice	Šuma	Šetnja, promatranje i osluškivanje prirode, branje šumskih plodova: divlji šipak, rogač, smrške, koštile, meginje
Voda*	2007.	DV Rijeka - CPO Mirta (Rijeka)	Provesti istraživanje i eksperimente vezane uz vodu.	Djeca	Djeca, odgajatelji	Špilja Vrelo i jezero Bajer u Fužinama	Izleti, posjete i razgledavanje u svrhu stvaranja novih saznanja o vodi
Dinosauri u Rovinjskom Selu*	2008.	DV Neven, Područno odjeljenje, Rovinjsko Selo (Rovinj)	Pronaći primjerene aktivnosti koje djetetu pričinjavaju zadovoljstvo i pridonose bezbolnijoj prilagodbi na vrtić. Dolazak do novih spoznaja o dinosaurima.	Roditelji	Djeca, odgajatelji, roditelji, djelatnik turističke zajednice Bale, paleontolog (jedini dinosaurolog u Hrvatskoj) - Aleksandar Mezga s Geološko-paleontološkog	Šuma	Izrada dinosaura od kamenja, igra stvaralačke igre o dinosaurima: djeca se užive u igru biljojeda, mesojeda, kradljivaca jaja, hranjenja dinosaura ili pak postaju paleontolozi tražeći 'kosti' dinosaura te iste slažu i u šumi stvaraju 'Park dinosaura'

						instituta u Zagrebu, likovna umjetnica, glazbenik Edi Maružina iz grupe Gustafi, profesor likovne kulture, profesor slastičarstva	Brdo Sv. Martin	Pješaćenje, nova saznanja o Histrima
Šuma*	2013.	DV Budućnost (Zagreb)	Dublje upoznati šumu, njezine specifičnosti i zanimljivosti	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, članovi stručnog tima (pedagoginja), djelatnici Botaničkog vrta	Bundek	Održan roditeljski sastanak s djecom, promatranja drveća, opipavanje kore stabla, igre lišćem: skupljanje, valjanje, bacanje, preskakivanje hrpica lišća. Završetak projekta uz pjesmu i ples	
Mali planinari	2013.	DV Maslačak (Zaprešić)	Usmjeriti djecu i roditelje na aktivno provođenje slobodnog vremena u prirodi, upoznavanje prirodnih i kulturnih znamenitosti u neposrednom okruženju i međusobno zbližavanje djece, njihovih obitelji i odgajatelja u	Djeca	Djeca, odgajateljica, roditelji, stručni tim, djed jedne djevojčice iz grupe, domar vrtića, ravnateljica, vodiča Parka prirode Medvednica, dežurnim domar planinarske kuće na Kamenim svatima	Šuma	Šetnja kao početak projekta	
						Šuma Januševec	Planinarski izlet, planinarenje stazom do planinarskog skloništa, igra skrivača i istraživanje male šumske barice	
						Sljeme - Vrh Medvednice i TV-toranj	Drugi planinarski izlet, planinarenje, sanjkanje, promatranje različitih antena	

				drukčijoj, opuštenijoj atmosfera.			Špilja Veternica	Treći planinarski izlet, spuštanje u tamnu špilju i susret sa šišmišima
							Kameni svati (zaprešićki vidikovac)	Posljednji zajednički planinarski izlet, loženje logorske vatre kod planinarske kuće, pečenje kobasica
	Špilja Šipun*	2013.	DV Konavle (Cavtat)	Upoznavanje prirodnog i kulturnog konteksta našeg kraja, špilje Šipun	Djeca	Djeca, odgajatelji, muzejska pedagoginja	Špilja 'Đurović' na aerodromu Čilipi	Posjet špilji, gledanje špiljskih ukrasa stalaktita i stalagmita
							Špilja 'Vjetrenica' u općini Ravno u BiH-a	Posjet špilji, prolazeći stazom djeca su mogla osluškivati vjetar, kapanje vode, zvukove; opipavati špiljske ukrase, a na kraju staze u jezeru vidjela su i pravu čovječju ribicu
	Moj Lovran*	2013.	DV Opatija	Upoznati život našeg mjesta, raznolikost djelatnosti, tradicijske zanate,	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, djeca iz škole i Doma za nezbrinutu djecu, roditelji,	Šuma maruna na obroncima Učke	Izlet u šumu, igranje na zemljanom tlu, travi, neravnom terenu, učenje od starijih kako se beru marun

				običaje kraja: poštovati ostavštinu ranijih generacija kako bi je sačuvali za budućnost; spoznati što im zajednica pruža		nono dječaka iz skupine, predsjednik Udruge Naš Lovran, turistički vodič (tata iz skupine), stolar (tata iz skupine), tata glazbenik i njegov kolega, najpoznatija lokalna grupa	Na moru	Panoramsko razgledavanje Lovranskog kraja s broda s morske strane
							Nogometno igralište	Uvodno zagrijavanje vođeno nogometašima iz skupine, igranje nogometa, navijanje
	Od drveta do papira - od papira do drveta*	2014.	DV Vladimira Nazora (Zagreb)	Proučiti drveće te omogućiti djeci da kroz neposredno iskustvo i istraživanje razvijaju ekološku osjetljivost, a naglasak je stavljen na značaj drveća i šuma za naš život.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, domar, Dječja knjižnica Ivane Brlić-Mažuranić	Gradski park: Grad mladih	Boravak i iskustvo šume sa svim njezinim mirisima i bojama
	Zajednička izrada sira*	2014.	DV Carić (Novalja)	Zajednička izrada sira	Djeca i odgajatelji	Djeca, odgajatelji, roditelji, osoblje vrtića	Pašnjak	Posjet ovcima, upoznavanje s procesom mužnje

PRODAJNA MJESTA	Cipele*	1999.	DV Olge Ban (Pazin)	Istražiti kako se popravljaju cipele te njihovu povijest i nastanak.	Djeca	Djeca, odgajatelji, postolar, roditelji, medicinska sestra	Prodavaonica cipela	Sakupljanje kartonskih kutija, uzimanje cipela s polica i njihovo isprobavanje
	Sat*	1999.	DV Matulji	Saznati sve o satu (kako se radi, što se sve nalazi u njemu, kako gledati na sat, upoznati se s različitim vrstama satovima)	Djeca	djeca, odgajatelji	Trgovina satova	Posjeta
	Zdrava hrana	1999.	CPO Kvarner (Rijeka)	Istražiti svojstva jabuka, načine njezina konzumiranja te obilježiti Dan jabuke.	Nepoznato	Djeca, odgajatelji, kuharica, roditelji	Tržnica	Posjeta, otkrivanje bogatstva voća i povrća, istraživanje raznih sorti jabuka koje se prodaju, kupnja od svake ponuđene vrste po jedan kilogram
	Poduzetnički projekt: zaraditi za kućnog ljubimca	2000.	DV Bukovac (Zagreb)	Pronaći način kako zaraditi novac za kupnju novog kućnog ljubimca	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, prodavačica u "Pet Shopu", kuharica	"Pet Shop"	Razgledavanje trgovine i životinja, kupnja ptičice, zamorca i pet ribica
	Mlijeko*	2000.	DV Zvončić (Našice) - područni Vrtić Donja Motičina	Saznati tko sve daje mlijeko i gdje živi, kuda odlazi mlijeko, s čime i kuda se prevozi, gdje se kupuje te što se sve može	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, vozači hladnjače "Dukat" mljekare, kuharica	Prodavaonica mlijeka	Posjet prodavaonici, učenje o skladištenju mlijeka i vrstama mlijeka

				napraviti od mlijeka				
Narodnom medicinom i ljekovitim biljem do zdravlja*	2002.	DV Budućnost (Zagreb)	Zadovoljiti djetetovu potrebu za učenjem uz vlastitu inicijativu, kroz istraživanje i otkrivanje raznolikosti ljekovitog bilja i njegove primjene	Djeca	Djeca, odgajatelji roditelji, etnologica Željka Jelavić, gospodin Milan Suban	Ljekarna u Jurišićevoj ulici	Posjeta, upoznavanje s izradom neke masti i kreme od bilja	
Upoznajmo mlijeko i mliječne proizvode	2008.	DV Velika Gorica (Velika Gorica)	Približiti djeci mlijeko i mliječne proizvode. Kroz niz životno - praktičnih aktivnosti upoznati i shvatiti hranjivost mlijeka i mliječnih proizvoda.	Odgajateljice	Djeca, odgajateljice, roditelji, mljekarice, kuharica	Tržnica	Upoznavanje s mljekaricama, ženama koje prodaju mlijeko i mliječne proizvode, kroz razgovor saznaju o porijeklu mlijeka i životu krava, razgledavanje i mirisanje proizvoda na štandu (mlijeko, svježi sir, tvrdi – sušeni sir, maslac, putar), raspituju se kako se pravi sir	
Zdravi stilovi života – zdrava proslava rođendana	2008.	DV Izviđač (Dubrovnik)	Usvajanje pravilnih prehrambenih navika, ali i uvođenje novih	Odgajatelji i roditelji	Djeca, odgajatelji, roditelji	Tržnica u Gradu	Razgledavanje voća i povrća	

				namirnica radi drukčije proslave rođendana.				
	Naša eko hrana*	2013.	DV Varaždin - Biškupec	Uzgojiti eko povrće u vrtićkom vrtu te kod djece, ali i njihovih roditelja, razviti svijest o utjecaju tako uzgojene hrane na zdravlje ljudi i zaštitu prirode i okoliša.	Djeca	Djeca, odgajatelji, prodavači na tržnici	Tržnica	Posjet, traženje organski uzgojenog voća i povrća te razgovor s prodavačima o načinu uzgoja
KNJIŽNICA I ČITAONICA	Cipele*	1999.	DV Olge Ban (Pazin)	Istražiti kako se popravljaju cipele te njihovu povijest i nastanak.	Djeca	Djeca, odgajatelji, postolar, roditelji, medicinska sestra	Gradska knjižnica	Posjet i pronalazak zanimljivih knjiga, pronalazak korisnih informacija u knjizi <i>Odjeća</i>
	Gusari s Porporele	2000.	DV Ciciban (Dubrovnik)	Istražiti i saznati više o gusarima i njihovom načinu života	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji	Dječji odjel knjižnice i čitaonica	Pronalazak dragocjenih podataka o gusarima i gusarenju na Jadranu iz "Ilustrirane dječje enciklopedije - 1000 pitanja" i "Velikih jedrenjaka"
	Knjižnica – Radionica slikovnica	2001.	DV Velika Gorica (Velika Gorica)	Proširiti spoznaje o knjizi i knjižnici	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji	Knjižnica	Posjet knjižnici kao početak projekta

Sve o knjigama*	2002.	DV Kolibri (Zagreb)	Saznati kako nastaje knjiga.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, djeca iz susjedne skupine, knjižničar, pisac Stanislav Femenić, majka knjižničarka	Knjižnica NS Otokar Keršovani-Dubrava	Čitanje priče, razgledavanje prostora i polica s knjigama
Naše prve slikovnice*	2002.	DV Vandele Božtković (Hvar)	Potaknuti pozitivan odnos prema knjizi, izvoru znanja i najboljem prijatelju.	Odgajatelji	Djeca - 4 mješovite skupine, odgajatelji, roditelji, posjetioci izložbe	Gradska knjižnica	Posjeta, listanje i pregledavanje knjiga, učlanjenje u knjižnicu, posuđivanje i vraćanje knjiga i slikovnica
Narodnom medicinom i ljekovitim biljem do zdravlja*	2002.	DV Budućnost (Zagreb)	Zadovoljiti djetetovu potrebu za učenjem uz vlastitu inicijativu, kroz istraživanje i otkrivanje raznolikosti ljekovitog bilja i njegove primjene	Djeca	Djeca, odgajatelji roditelji, etnologica Željka Jelavić, gospodin Milan Suban	Knjižnica	Posjet, pronalazak stihova o ljekovitom bilju
Moreška *	2003.	DV Korčula (Korčula)	Povezati vrtić što više s obiteljima i svim društvenim čimbenicima. Poticati i njegovati ljubav i pozitivan odnos prema baštini svog kraja - upoznati kulturne i povijesne vrijednosti i	Teta Fani	Djeca, odgajatelji, teta Fani, roditelji, bake i djedovi, kuharice, spremačice, kulturna društva, domar Pero, glazbenici	Prostor ispred Gradske knjižnice	Nastup na božićnoj priredbi i priredbi za Dan državnosti, na promociji knjige za djecu

				bogatstvo kraja u kojem dijete živi. Razvijati nacionalni i kulturni identitet djeteta te poticati upoznavanje drugih zemalja i rasa. Razvijati ljubav prema plesu i organiziranom kretanju , razvijati motoričke i stvaralačke sposobnosti.				
	Međimurje*	2013.	DV Fiolica (Prelog)	Istraživanje razlika u govoru pojedine djece i otkrivanje značenja već pomalo zaboravljenih međimurskih riječi kojima se neka djeca služe	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, bake i djedovi, Kulturna udruga Seljačka sloga, Turistička zajednica, predstavnici muzeja Croata insulanus, članovi Udruge studenata, Udruge umirovljenika, te Osnovna i Srednja škola Prelog, etno-pjevačica međimurskih narodnih pjesama	Knjižnica i čitaonica grada Prelog	Sudjelovanje na sklopu aktivnosti Međimurske bajke 2012., izložba dječjih likovnih radova

	Šuma*	2013.	DV Budućnost (Zagreb)	Dublje upoznati šumu, njezine specifičnosti i zanimljivosti	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, članovi stručnog tima (pedagoginja), djelatnici Botaničkog vrta	Gradska knjižnica za djecu i mladež	Prezentiranje dijela projekta na aktivu knjižničara
ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE	Tkanina*	2001.	DV Vrbnik (Zagreb)	Usvajanje pojma tkanine i shvaćanje njene važnosti za ljude te upoznavanje raznih vrsta tkanina neposrednim korištenjem istih. Razlikovanje i imenovanje boja, imenovanje veličina i oblika, korištenje različitih likovnih tehnika te zajednička komunikacija i dogovaranje pri izradi plakata i albuma.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji	Srednja škola za tekstil i dizajn u Zagrebu	Posjet i razgledavanje
	Nikola Tesla*	2007.	DV Karlovac (Karlovac)	Istraživanje i otkrivanje informacija o struji, njezinom nastanku i svrsi te upoznavanje djece s likom i djelom Nikole Tesle	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, ravnateljica, stručni tim vrtića, vanjski suradnici (električar, vodoinstalater),	Gimnazija Karlovac	Posjet školi koju je pohađao Nikola Tesla, upoznavanje s Teslinim životom i djelom

ŽIVOTINJE U RAZLIČITIM STANIŠTIMA						gimnazijalci, stručne suradnice: prof. Tanja Mihaljević i prof. Darinka Vučković, drugi odgajatelji, kućni majstor		
	U bajkovitom svijetu Ivane Brlić-Mažuranić	2011.	DV Leptir (Zagreb)	Otkriti kako djeci približiti književna djela i pobuditi interes i ljubav za pisanu riječ?	Odgajatelji	Djeca, odgajateljice, stručni tim, knjižničarka	Osnovna škola Sesvete	Posjeta školskoj knjižnici
	Mlijeko*	2000.	DV Zvončić (Našice) - područni Vrtić Donja Motičina	Saznati tko sve daje mlijeko i gdje živi, kuda odlazi mlijeko, s čime i kuda se prevozi, gdje se kupuje te što se sve može napraviti od mlijeka	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, vozači hladnjače "Dukat" mljekare, kuharica	Seosko dvorište obitelji djevojčice iz skupine	Posjeta seoskom dvorištu, gledanje koze i malih kozlića, učenje o kozama, promatranje ostalih domaćih životinja, kušanje kozjeg mlijeka
	Slikovnica Elmer u stvaralačkoj radionici	2001.	DV Velika Gorica (Velika Gorica)	Mogućnost primjene nove i djeci nepoznate slikovnice kroz različite vrste djelatnosti, potičući i promatrajući kreativnih sposobnosti djece i proširivanje njihovih znanja, organizirajući	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji	Zoološki vrt	Posjet zoološkom vrtu, promatranje slona u prirodnoj veličini, hranjenje i pjevanje slonu

				aktivnosti u kojima će dijete lako zadovoljiti svoje interese i sposobnosti				
Katarinski sajam	2007.	DV Kosjenka - ustanova DV Ivana Brlić Mažuranić (Slavonski Brod)	Približiti djeci tradiciju njihova kraja i povezati je sa suvremenim načinom života. Zajedno s djecom posvetiti se proučavanju starih zanata (pekara).	Odgajatelj	Djeca, odgajatelji, roditelji, muzej, suradnici vrtića, baka dječaka iz skupine, stručni tim	Seosko dvorište	Pečenje kruha u vanjskoj peći, upoznavanje sa životinjama na seoskome dvorištu (guske, pure, svinje, ovce, krave)	
Voda*	2007.	DV Rijeka - CPO Mirta (Rijeka)	Provesti istraživanje i eksperimente vezane uz vodu.	Djeca	Djeca, odgajatelji	Akvarij u Crikvenici	Izleti, posjete i razgledavanje u svrhu stvaranja novih saznanja o vodi	
Kola, kočija i konji	2011.	DV Kolibri (Zagreb) - područni Vrtić Donja Motičina	Očuvanje kulturne narodne baštine, njegovanje tradicijske kulture i osjetljivosti za kulturni identitet	Djeca	Djeca, odgajatelji, pedagoginja, roditelji	Hipodrom	Poludnevni posjet hipodromu - upoznavanje staništa konja, njihove opreme, sudjelovanje u četkanju i sedlanju konja, jahanje konja, vožnja kočijom	

BILJKE U RAZLIČITIM STANIŠTIMA	Narodnom medicinom i ljekovitim biljem do zdravlja*	2002.	DV Budućnost (Zagreb)	Zadovoljiti djetetovu potrebu za učenjem uz vlastitu inicijativu, kroz istraživanje i otkrivanje raznolikosti ljekovitog bilja i njegove primjene	Djeca	Djeca, odgajatelji roditelji, etnologica Željka Jelavić, gospodin Milan Suban	Vrt ljekovitog bilja "Suban"	Razgledavanje vrta u suradnji s gospodinom Subanom, istraživanje i uočavanje biljaka u svome prirodnome staništu, upoznavanje male tvornice prerade bilja - upoznavanje s procesima sortiranja bilja, rezanja, pakiranja, upoznavanje i uočavanje razlika u načinu prerade bilja (tucanje i mrvljenje naprema modernom načinu spremanja biljaka)
	Šuma*	2013.	DV Budućnost (Zagreb)	Dublje upoznati šumu, njezine specifičnosti i zanimljivosti	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, članovi stručnog tima (pedagoginja), djelatnici Botaničkog vrta	Botanički vrt	Djeca su se igrala i istraživala svim osjetilima. Pronalazili su različita stabla, hodali po korijenu, masirali se o deblu. Osjetom dodira istraživali svojstva: glatko, hrapavo, mekano, tvrdo, mirisno, lomljivo, savitljivo, toplo, hladno

	Međimurje*	2013.	DV Fiolica (Prelog)	Istraživanje razlika u govoru pojedine djece i otkrivanje značenja već pomalo zaboravljenih međimurskih riječi kojima se neka djeca služe	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, bake i djedovi, Kulturna udruga Seljačka sloga, Turistička zajednica, predstavnici muzeja Croata insulanus, članovi Udruge studenata, Udruge umirovljenika, te Osnovna i Srednja škola Prelog, etno-pjevačica međimurskih narodnih pjesama	Sajam cvijeća	Nastup s kratkim etno-glazbeno-scenskim prikazom
	Od drveta do papira - od papira do drveta*	2014.	DV Vladimira Nazora (Zagreb)	Proučiti drveće te omogućiti djeci da kroz neposredno iskustvo i istraživanje razvijaju ekološku osjetljivost, a naglasak je stavljen na značaj drveća i šuma za naš život.	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, domar, Dječja knjižnica Ivane Brlić-Mažuranić	Šumski vrt i arboretum	Upoznavanje s raznovrsnim drvećem i biljem, odabir stabla za vrtić

POVIJESNE ZNAMENITOSTI	Histri ili igrom pamtimo povijest*	2003.	DV Tratinčica (Pula)	Upoznavanje sebe i vlastite baštine, kao i njezina bogatstva.	Djeca	Djeca, odgajatelji, djelatnici Arheološkog muzeja (arheolozi), ravnateljica muzeja, kustos pedagog	Izlet u prapovijesnu gradinu Molkodonjo u blizini Rovinja	Prepoznavanje gradnje naselja na brijegu kao prirodne zaštite od neprijatelja
	Dinosauri u Rovinjskom Selu*	2008.	DV Neven, Područno odjeljenje, Rovinjsko Selo (Rovinj)	Pronaći primjerene aktivnosti koje djetetu pridonose zadovoljstvo i pridonose bezbolnijoj prilagodbi na vrtić. Dolazak do novih spoznaja o dinosaurima.	Roditelji	Djeca, odgajatelji, roditelji, djelatnik turističke zajednice Bale, paleontolog (jedini dinosaurolog u Hrvatskoj) - Aleksandar Mezga s Geološko-paleontološkog instituta u Zagrebu, likovna umjetnica, glazbenik Edi Maružina iz grupe Gustafi, profesor likovne kulture, profesor	Arheološko nalazište Monkodonjo	Aktivni sudionici projekta uređenja Ekoarheološkog parka Vižula - Burle u Medulinu, iskustvo tehnike iskopavanja Posjeta, nova saznanja o Histrima iz razgovora s paleontologom

						slastičarstva		
Srednji vijek*	2008.	DV Malešnica (Zagreb)	Proširiti spoznaje o Srednjem Vijeku i dvorcima	Djeca		Djeca, odgajatelji, roditelji, pripravnice, ostali djelatnici vrtića: krojačica, domar, kuharica, pedagoginja, stručni vodič	Dvorac Trakošćan	Posjet dvorcu, razgledavanje uživo svega o čemu su istraživala, čitala, zamišljala, gledala samo na slikama i videu, konstruirala i razgovarala
We are Europe*	2012.	DV Čakovec, područni odjel Cipelica (Čakovec)	Pomoći odgajateljima ranog i predškolskog odgoja prilikom uključivanja djece različitih kultura u odgojno-obrazovne ustanove. Poticanje razvoja djetetovog identiteta, poticanje suradničkog ponašanja, razvoj pozitivnih stavova i odnosa prema sebi i okolini, poticanje razvoja kreativnosti u različitim oblicima izražavanja i stvaranja, razvoj socijalnih i komunikacijskih vještina, poticanje	obrazovni stručnjaci Češke Republike		Djeca, odgajateljice, roditelji, učenici srednje škole	Dvorac starog grada	Posjeta

				prosocijalnog ponašanja.				
	Priča iz života sokolova	2015.	DV Konavle	Razvijanje zajedništva djece kako bi djeca produbila međusobno poznavanje i razumijevanje	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, akademska slikarica Antonija Rusković, prijatelji glazbenici	Sokol grad u Dunavama (utvrda)	Posjeta
IZLETI U DRUGE GRADOVE	Istra, naš kraj*	2002.	PU DV Pula, OJ centar, DV Centar (Pula)	Upoznati djecu sa starim običajima koji izumiru.	odgajatelji (pripravnica)	Djeca, odgajatelji, roditelji, barba Valter (sakupljač istarskih suveniru), nona djevojčice iz skupine	Sveti Kirin	Izlet
	Histri ili igrom pamtimo povijest*	2003.	DV Tratinčica (Pula)	Upoznavanje sebe i vlastite baštine, kao i njezina bogatstva.	Djeca	Djeca, odgajatelji, djelatnici Arheološkog muzeja (arheolozi), ravnateljica muzeja, kustos pedagog	Izlet u Nezakcij	Odgonetavanje naziva Nezakcijke ulice, slušanje kustosa o potresnoj priči o kralju Epulonu, o propasti Histra
	We are Europe*	2012.	DV Čakovec, područni odjel Cipelica (Čakovec)	Pomoći odgajateljima ranog i predškolskog odgoja prilikom uključivanja djece različitih kultura u	obrazovni stručnjaci Češke Republike	Djeca, odgajateljice, roditelji, učenici srednje škole	Zagreb	Izlet

				odgojno-obrazovne ustanove. Poticanje razvoja djetetovog identiteta, poticanje suradničkog ponašanja, razvoj pozitivnih stavova i odnosa prema sebi i okolini, poticanje razvoja kreativnosti u različitim oblicima izražavanja i stvaranja, razvoj socijalnih i komunikacijskih vještina, poticanje prosocijalnog ponašanja.				
Konavoska nošnja - blago našeg kraja*	2014.	DV Konavle (Cavtat)	Približiti djeci na neposredan i njima primjeren način kulturnu baštinu Konavala.	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, akademska slikarica, roditelji, baka djevojčice iz skupine koja veze, Vlaho Baule (pokretač stranice Konavoska grupa na Facebook društvenoj mreži), glazbenik i ljeričar Ivica	Otok Lopud	Cjelodnevni izlet organiziran pomoću novca sakupljenim na sajmu	

						Karaman		
NESVRSTANO	Cipele*	1999.	DV Olge Ban (Pazin)	stražiti kako se popravljaju cipele te njihovu povijest i nastanak.	Djeca	Djeca, odgajatelji, postolar, roditelji, medicinska sestra	Kazalište	Gledanje kazališne predstave Nadpostolar Martin
	Mlijeko*	2000.	DV Zvončić (Našice) - područni Vrtić Donja Motičina	Saznati tko sve daje mlijeko i gdje živi, kuda odlazi mlijeko, s čime i kuda se prevozi, gdje se kupuje te što se sve može napraviti od mlijeka	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji, vozači hladnjače "Dukat" mljekare, kuharica	Kamion-hladnjača "Dukat" iz Đakova	Razgledavanje hladnjače, saznanja o namirnicama koje se dobiju preradom mlijeka, poklon od vozača: propagandni materijal, praznu ambalažu, naljepnice i "Jogo desert"
	Avion*	2000.	DV Radost (Crikvenica), područni odjel Selce	Istražiti avione, kako lete i kako se njima upravlja	Djeca	Djeca, odgajatelji, roditelji	Zračna luka "Rijeka"	Odlazak na aerodrom, razgledavanje zgrade aerodroma i kontrolnog tornja
	Narodnom medicinom i ljekovitim biljem do zdravlja*	2002.	DV Budućnost (Zagreb)	Zadovoljiti djetetovu potrebu za učenjem uz vlastitu inicijativu, kroz istraživanje i otkrivanje raznolikosti ljekovitog bilja i njegove primjene	Djeca	Djeca, odgajatelji roditelji, etnologica Željka Jelavić, gospodin Milan Suban	"Vještičja kućica"	Posjet kao poticaj za nastanak projekta

	Istra, naš kraj*	2002.	PU DV Pula, OJ centar, DV Centar (Pula)	Upoznati djecu sa starim običajima koji izumiru.	odgajatelji (pripravnic)	Djeca, odgajatelji, roditelji, barba Valter (sakupljač istarskih suvenira), nona djevojčice iz skupine	Posjet barbi Valteru	Upoznavanje s predmetima koje posjeduje barba Valter, ali i s načinom pripreme mesa za izradu pršuta, proučavanje stavljanja svježih kobasica na sušenje te njihovo sušenje, u podrumu istraživanje drvenih bačvi s vinom, a u dvorištu istraživanje stare šterne iz koje barba Valter još uvijek crpi vodu
	Lindo*	2011.	Dječji vrtići Dubrovnik / DV Pile	Približiti djeci tradicionalnu dubrovačku poskočicu Lindo	Odgajatelji	Djeca, odgajateljice, roditelji, članovi ansambla Lindo	Ljetno kino Jadran	Sudjelovanje na završnoj priredbi
	Konavoska nošnja - blago našeg kraja*	2014.	DV Konavle (Cavtat)	Približiti djeci na neposredan i njima primjeren način kulturnu baštinu Konavala.	Odgajatelji	Djeca, odgajatelji, akademska slikarica, roditelji, baka djevojčice iz skupine koja veze, Vlaho Baule (pokretač stranice Konavoska grupa na Facebook društvenoj mreži), glazbenik	11. mediteranski sajam u Dubrovniku	Sudjelovanje i prodaja suvenira odjeveni u konavosku nošnju

						i liječnik Ivica Karaman		
--	--	--	--	--	--	-----------------------------	--	--